

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an . . . 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40 —
Numărul poporal:
Pe un an . . . 4.— Cor.
Pe jumătate an . . . 2.—
Pentru România și
America . . . 10.— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Despre gazetărie

De dr. V. B.

Am auzit plânsoarea, că noi, Românii de-aici susținem prea puține gazete: înțelegându-se ziarele, foile săptămânale pentru popor, gazetele localnice și cele confesionale, revistele politice, economice și cele pur literare, cu un cuvânt toate aparițiile cotidiene, ori periodice ale presei. Suntem trei milioane de Români, se zice, și în comparație cu celelalte popoare conlocuitoare, e disparent și numărul și soiul și tirajul produselor presei noastre. N'avem multe, nu-i vorbă, cu toate că pare, că n'ar fi de ajuns nici de trei ori atâtea degete, câte am la cele două mâni, ca să le înșir așa cu graba pe toate. N'avem multe și cu toate acestea eu citez să susțin, că avem totuși prea multe: la tot cazul mult mai multe, de câte putem suporta, ori de câte ni-e lipsă, ori decât, dacă una, ori zece chiar și-ar sista deodată apariția, să le resimțim cu inasurabilă durere lipsa. Da, pentru că cele mai multe, din câte le avem sunt deplorabil de rele, primejdios de slabe și nici una la nivelul ideal.

Da, pentru că în ochii mei, gazeta, dar mai cu seamă foaia politică cotidiană, ar fi să fie „Universitatea populară” a neamului nostru întreg. Zic apriat gazeta și nu gazetele cotidiene, pentru că îmi dau bine seama de întreagă arzătoarea necesitate a unui ideal ziar politic, care unitar, sistematic și cu conștiință ținută condus, să fie totodată și cea mai fidelă expresiune a opiniei și dorinței noastre publice, servindu-i însă tot în aceeași vreme și ca mentor și conducător și îndrumător în toate

chestiunile, ce ne preocupă. Să fie glasul ei, totodată și dorința și porunca întregului neam românesc.

Și repet din nou gazeta, iar nu gazetele, pentru că prea bine mi dau seama, că noi, cele trei milioane de Români, așa cum noi azi trăim aci în cadrele Statului acesta, nici nu am putea susține, dar nici nu am avea nevoie de mai multe ziare politice, decât de unul, dar acela să fie apoi cu adevărat „Universitatea populară” a neamului nostru.

Pentru că, da, în ochii mei, ziarul românesc, trebuie să fie, ori să devie cu adevărat: școala adulților. Și cum politica de zi, politica militantă, politica propriu zisă, e fatal înălțuită cu mii de fire de toate fenomenele și aparițiile vieții noastre publice naționale, de economie, finanțele, cultura și literatura noastră, condiționându-le și fiind de ele condiționată — nu preget a susține, că un ziar politic reclamă pentru viața noastră națională tot atâta, ba chiar mai multă, la tot cazul însă, cu nimic mai puțină jertfă și grije, decât „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român” de pildă, ori „Fondul de Teatru”, ori gimnaziul din Brad, ori ori și care instituțiune de-a noastră, culturală, ori economică-financiară chiar.

Ei, dar ziarul acesta apoi ar trebui să și fie zilnic: sfânt ca tablele lezei și fieștecare a lui cuvânt, să fie cinstit ca cele zece porunci!

Dar să ne tragem numai binișor socoteala. Un astfel de ziar reclamă jertfe mari: și bănești și intelectuale. Ei, doar chiar pe motivul acesta pretind eu sprijinul întregii colectivități a neamului. Pentru atâtea, câte le avem suntem prea slabi

să le susținem și să le suportăm — trebuie însă, să fim destul de tari, să ne creăm unul, pe care să-l și susținem, dar care să ne și susțină.

Căci să rezonăm numai puțin: așa cum azi le avem, produsele presei noastre și cum ne sosesc zilnic, una, ori mai multe în casă, săptămânal, ori lunar — ele sunt ori prea plicticos de convergente, ori prea blesant de divergente; ori, fire-ar cum vor fi — doar nici nu pot fi altcum — ele niciodată nu ne lasă pe deplin mulțumiți, ba prea adesea poate, ne picură venin numai în suflet, pe când neamul nostru are nevoie de apă vie.

Doar așa, prizărite și puțințele noastre forțe bănești și intelectuale, e firesc, că nu-o să rezulte minuni.

Ba e chiar minune, că am fost și mai suntem încă în stare, să suportăm atâta venin, ori atâta apă mocirloasă, ori atâta insipiditate și desorientare, câtă ne prezintă zilnic atâtea gazete.

Să nu vi-se pară prea nudă, ori prea crudă, ori cinică chiar judecata, ce i-o fac presei noastre în general. Nu, nu. E cât se poate de justă. Și cine numai odată a dat cu nasul prin vre-o redacție — nu de-a noastră numai, ci de-a gazetelor mari chiar — ori cine a făcut însuși vre-odată gazetă, îmi va da toată dreptatea. Dar nici nu s'ar putea altfel.

Faci ziar. Cu numărul lui hotărît de pagini, de spalturi, de rubrici, de resorturi: articoli primii, politică, internă, externă, știință, economie, finanțe, artă, literatură, știri, diverse — și la toate acestea pupază pe colac, și-se mai pretinde să fii și instructiv și distractiv totodată.

Faci ziar. Și investești capital bănesc: în tipografie, cu capitalul ei rulant, ce-l

Diploma mea de bucătar

— Amintiri din închisoarea statului —

Seghedin, Aprilie 1911.

Când în iarna anului 1909/10 am intrat în temnița statului din Seghedin, n'am crezut să-mi câștig în timpul celor trei luni de internare o diplomă de bucătar. Ca orice om, care din marimă procurorilor noștri e condamnat să-și ispășească „păcatele” în internatele de corecțiune ale statului de pe malurile Dunării și ale Tisei, plecasem și eu înspere noua mea locuință din metropola papricașului de pește cu firma hotărîre, să-mi agonisesc cât se poate de mult cunoștințe, cari în vâltoarea vieții de gazetar nu se prea lipsesc de om.

Intre altele voiam să mă perfecționez în arta stenografiei, atât de importantă pentru noi gazetarii; voiam apoi să mă aprofundez în trectul luptelor noastre pentru emanciparea politică a poporului românesc, voiam să-mi însușesc limba slovacă și să studiez istoria politică a popoarelor slave din patria noastră comună — se aflau doar în temnița de aici doi dintre cei mai priepuși și pășiți cunoscători ai acestor popoare: părintele Slovac Hlinka și ziaristul sârb Perici, — voiam să scot câteva călindare folositoare pentru poporul nostru, voiam să scriu niște memorii și câte și mai câte — și din toate acestea m'am ales cu o diplomă de — bucătar. Se adevărise și de astă-dată zicala veche: Omul propune și D-zeu dispune.

Veți râde, dar cam așa am pășit-o. Trebuie să mărturisesc însă, că nu mi-e de loc rușine de această diplomă. Las' că meseria unui bucătar nu e numai o meserie foarte cinstită, mult apreciată și și mai mult gustată, dar această diplomă sau, mai bine zis, din săptămânile de ucenicie, pe cari le-am servit până la dobândirea acestei diplome, m'am ales cu unele din cele mai plăcute și neuitate amintiri din închisoarea statului.

Studiul stenografiei, după ce am stricat o duzină de creioane, l-am lăsat pe vremuri mai bune. Văd, că am greșit, căci însușindu-mi această artă, redacția „Românului” n'ar fi fost nevoită să angajeze pentru mareașă adunare poporală din Arad pe meșterul-stenograf bucureștean, d. Stahl; i-aș fi făcut eu „Românului” acest serviciu și ce mai fală ar fi fost pe capul gazetărilor noștri, cu excepțiunea — poate a colegilor dela „Tribuna”. Ei! Dar uitasem, că tocmai pe timpul acelei adunări iarăși mă aflam în internatul de aici și prin urmare nu s'ar fi ales nimic din toată fala gazetărească. Așa-i robul! Când se vede aproape de pragul ispășirii pedepsii, începe să uite c'a stat închis și are une-ori chiar iluziunea, că e liber.

Celelalte planuri și studii „aprofundate” au rămas de asemenea cam baltă. Cu chiu, cu vai am ticluit din patru călindare unul, în schimb însă mi-a fost dat să cunosc mai de aproape suferințele poporului slovac și sârb, cari au avut drept urmare prietenia și dragostea strânsă, pe

care am încheiat-o și pe care o păstrez în sufletul meu față de foștii mei soți din exil.

Dar să nu-mi uit povestea. Alțeva voiam să spun, și pe alte drumuri am răsniț-o.

Acum doi ani sufla ait vânt prin odăile și coridoarele betonate ale închisorii noastre. Aveam pe atunci un director bun, ca pânea caldă. Intre patru ochi ne compătinea și ne asigura adeseori, că e convins de nedreptatea suferințelor noastre. Sub regimul bunului nostru director, care pentru bunătatea sa a trebuit peste câteva luni să treacă la penzie, nu se aplicau atât de sever cei 25 paragrafi ai regulamentului nostru intern. Cei internați aici aveau voie să ia prânzul și cina împreună, deși regulamentul opria strict aceasta. Ba, mai mult! Deținuții politici puteau să-și fiarbă mâncările, și în scopul acesta fiecare avea drept să-și instaleze în odaia sa o „bucătărie” proprie, care consta din una sau mai multe mașini de spirt și câteva rășvare. Pandurul de serviciu târguia zilnic cele de lipsă pentru pregătirea mâncărilor: untură, ouă, carne, verdeturi, ceapă etc., etc.

Da, pe-atunci trăiam lume albă pe-aici!

Când intrasem acum doi ani în temnița, era dupamiază zilei de 2 Noemvrie 1909 — situația „bucătărească” se prezenta astfel: În etajul închisorii fierbeau și mâncău împreună părintele Hlinka și mult încercatul învățător român Popoviciu din Seghiște. În parter se trudeau cu fiertul nenea Iancu Spudercă dela „Gazetă” și învățătorul pensionat din Caransebeș Tulea alias Burdea, cum îl botezaseră cei de-

reclamă, în cauziune, în administrarea gazetei, cu enormul ei cost de mărci poștale, în plata redactorilor, raportorilor, informatorilor, corespondenților și colaboratorilor. Scurt zis, un ziar, cum sunt ale noastre cele mai fătoase, reclamă un budget anual de cel puțin 100.000 coroane. Și apoi mai adaugă, că trebuie să te aranjezi astfel, ca ziarul să-ți apară regulat: abonamentele-ți sună doar la an, ori la jumătate, ori la sfert, ori la lună și variază continuu, și nici când nu știi cu siguranță, pentru cine lucrezi. Produci ca la fabrică. Și trebuie să apari zilnic. Căci, cele pasă celor zece plătitori regulați, de sutele restanțierilor vecinici?!

Ei bine, dar să zicem, că ai acum și capital și ziar și abonați. Ți trebuie colaboratori. Bine, veți zice dvoastră, ai bani — ai scriitori. Și nu-i așa. Chiar aci zace răul. Chiar aci e greutatea. *Cum îi ai? Pe cine îi ai? Câți ai? Cât știi și cât pot?!*

Din maximalul tău budget de 100,000 cor. anual de exemplu, abia îi poate reveni redacției 10%. Ei poftim; susține dar 4—5 redactori-correctori interni. Iar aceștia să-ți umple apoi zilnic cele 8—10 pagini: actuali totdeauna, profunzi, variați, instructivi, interesați, cu spirit și... câte Doamne nu ți-le mai cere pretenzivul public!?

Ei bine, dacă fieștecăre dintre acești 4—5 muncitori ai condeiului — înțeleg muncitorii de metier, iar mai mulți nu poți susține din budgetul amintit — ar fi cu toții totodată și enciclopedii viețuitoare și proci, ori clairvoyanți — nici atunci n'ar putea dovedi munca uriașă, ce li-se impune.

Dar publicul pretinde. Ziarul trebuie să apară. Spalturile trebuie umplute. Rubricile arangiate și sortate. Culegătorul cere. Șef-

redactorul poruncește. Ești ziarist — și trebuie să scrii: despre maghiarizarea armatei, ori despre gazurile bituminee dela Sărmeșăul de jos, despre chica împăratului din China, ori despre bula anti-modernistă a Papei, despre omorul din strada Pacostei, ori despre urcarea etalonului băncei Austro-Ungare, despre rochia-pantaloni, ori despre socialism și francmasonerie. Cu un cuvânt, tu toate trebuie să le știi, să le vezi, să le auzi, să le înțelegi, să le scrii: începând cu tainele subțiri ale diplomației, până la problemele uriașe ale științei, dela palavrele ușoare ale politicii, până la tainele mari, cari orânduiesc viața popoarelor, dela trucurile astute ale bursienilor, când scumpesc grâul, până la cele mai răsuflete clevețe ale stradei. Nimeni nu te întreabă, că de unde, și cum — ești ziarist: deci scrie.

Nu mai continuu. Cu atât mai puțin aș vrea să blesez personal pe acei Sisyphi ai muncii condeiului, cari fac azi gazetărie, la noi mai cu seamă. Dar e cert, că între asemenea condiții, e imposibil, ca ziarele noastre existente, să-și aroge titlul de: *școala adulților*.

Nu, nu — ar fi o blasfemie chiar.

Dar nu numai scriitorii sunt de vină. Ci firea slujbei ce o împlinesc.

Cei de făcut dar! Unde e leacul? Care e remediul?!

Teoreticește ar fi destul de simplu:

Să considerăm chestiunea ziarului nostru politic drept *cea mai arzătoare chestiune națională*, cum ea de fapt ar fi să ne și fie. Să considerăm ziarul viitor politic, cum ar fi să-l realizăm, drept locțiitorul și suplinitorul „*Universității noastre populare*“. Să ne concentrăm prin urmare toate forțele noastre bănești, morale și intelectuale, prizărite azi la atâtea gazete, și toată forța

noastră morală, mărunțita azi în nădăduirea deșertă a realizării atâtea mici scopuri, asupra singur unui ziar de seamă. *Să aplicăm pe urmă asupra forțelor intelectuale, astfel concentrate, principiul diviziunii muncii, revenind fieștecărui talent, resortul conform capacității, științei și cunoștințelor lui, aflându-și fieștecăre îndemn și nizuință ogorul său potrivit*. Iar astfel, cred cu fermitate, că nu o să ne fie imposibil, ca fieștecăre șpalt al ziarului viitor, să devină tot atâtea catedre, dela cari să se răspândească *adevărată cultură, lumină și știință*... Iar ziarul însuș ne-ar fi zilnic izvor de apă vie, tuturora.

Dar nici rezolvirea practică a ideii acesteia, n'aș crede-o imposibil de realizat. Existentele noastre ziare toate sunt susținute cu jertfe mari bănești. Nici unul dintre ele, nu-i întreprindere lucrativă, pentru ceice le susțin. Nici unul nu-i susținut din speculă bănească. *Așadar!?*

In lături puțin cu vanitățile personale. In lături cu orgoliul, care crede, că singur numai, le știe toate și-i capabil de toate. Inlături puțin și cu patriotismul local. Inlături și cu sentimentalismul bolnăvicios, ce ne leagă prea adesea de cele existente. Și ziarul viitorului, ziarul ideal-politic: Universitatea noastră populară va fi înălțată!

Vor fi și ziařiștii noștri de metier mai asigurați materialicește, vor avea mai mult răgaz să studieze și să aprofundeze chestiunile. Vor fi mai statorniciți și prin urmare mai real productivi. Și afluența carierei ziaristice va fi mai bogată și prin urmare, mai aleasă. Va fi și influența ziarului asupra publicului mai unitară, mai sistematică, mai concentrată și mai rodnică. Nu se vor mai sfii nici alți scriitori și oameni de știință să scrie și să cola-

aici. Mai aveau apoi bucătăria lor proprie și tovarășii noștri socialiști.

Arta bucătăriei era însă pe timpul acela încă în fașe. „Bucătarii“ nu *ferbeau* în adevăratul înțeles al cuvântului ci „*diregeau*“ mai mult meniu-ul, ce-l lifera bucătăria statului din temnița ordinară, care consta zilnic din următoarele bunătăți: dimineața apă caldă cu chimin, în care înotau câteva fărmituri sficioase de pâne prăjită; la amiază o supă lihodă și de culoare suspectă, o bucată de carne de vită tare ca talpa cizmei, apoi de câte douăori pe săptămână un fel de zarzavat de varză și cartofi și de trei ori la săptămână „prăjitură“, adecă tăieței cu gris, brânză sau lictar. Tăieței erau de culoare cenușie și de o grosime respectabilă, iar grisul, dar mai cu seamă brânza și lictarul trecuse numai ca prin vis peste aluatul nemistuibil. Seara răbdări prăjite.

Prin urmare nu dorul de-ași însuși arta bucătăriei au îndemnat pe cei de-aci să se facă bucătari, ci — nevoia. Procedura „diresului“ mâncărilor era de altfel de tot primitivă. Dacă supa statului era întrucâtva acceptabilă, o așezam pe una din mașinile de spirt și când începea să clocotească amestecam în ea o cantitate oareșcare de extract de verdețuri, numit „Maggi“, care dădea supei o aromă plăcută. Când supa din motive binecuvântate nu se putea folosi, ferbeau apă și turnam în ea acel extract. Carnea feartă o tăiam în bucățele mici și ne pregăteam o tocană sau un gulaș cu ceapă și cartofi. Un astfel de „gulaș“, dacă mi-s'ar fi

oferit în vre-un birt, ași fi provocat un scandal. aici însă „gulaș“-ul nostru, pregătit cu atâtea îngrijire, ne părea delicios. Prăjiturile nu erau de „dires“ și prin urmare nici nu ne atingeam de ele.

Sosind aici am fost primit îndată la masa fraților Spuderca și Tulea. Tulea era șef-bucătar, iar nea Iancu un fel de „controlor“. Contribuiam săptămânal fiecare cu câte o coroană, din care se târguiau cele de lipsă pentru dresul mâncărilor. Meniu-ul era zilnic: supă, tocană sau gulaș, iar când ni-se ura de gulaș ne făceam o „friptură“, adecă carnea feartă în loc s'o îmbucătățim o tăiam în felii mai mari și o prăjeam în unsoare și ceapă. Seara mâncam ce puteam, când rece, când ouă ferte, când ne aduceam câte-o friptură din birtul apropiat.

La vre-o trei săptămâni, Tulea și Popovici expiindu-și „păcatele“, au fost dimiși din închisoare, și tot cam pe-atunci ne venise un nou tovarăș pe-o lună în persoana redactorului șvab Adam Welker din Cervenca (comitatul Bács). Spre norocul nostru Șvabul a fost o acvizițiune prețioasă pentru noi. Avea un vădit talent de bucătar și, presimțind par'că chemarea ce-l aștepta aici, adusese cu el câteva rășvare, o oală cu untură, alta cu unt, un săculeț cu cartofi, altul cu ceapă, ardei, etc.

După plecarea lui Popovici și Tulea am ținut un scurt consiliu bucătăresc sub președinția părintelui Hlinka, în care l-am ales pe Welker unanim șef-bucătar, designând odaia lui de bucătărie și prânzitor.

Trebuie să mărturisesc, că timp de o lună, cât l-am avut aici pe fratele Welker, am realizat progrese respectabile pe terenul artei bucătărești. Și nici că se putea altfel sub regimul unui altfel de talent cum era Șvabul. Unde mai pui apoi, că părintele Hlinka era controlor, nea Iancu bucătar al doilea, iar eu ucenic, un fel de „chibiț“. Cam la trei zile ne aduceam din oraș câte 2 chile de carne, cari sub mâna meșteră a Șvabului se prefăceau în cele mai gustuoase fripturi. Ne „ingrășam“ văzând cu ochii!

Dar prea scurtă ne-a fost fericirea, căci pe la mijlocul lunii Decembrie Welker ne părăsi și rămăserăm iarăși numai trei. Venise în timpul acesta, ce-i drept, redactorul sârb Perici din Neoplanta, dar acesta neavând ideile de cele ce se petreceau după zidurile închisorii, plătise înainte pe o lună abonamentul pentru prânz și cină la birtul din apropierea închisorii.

În situația aceasta ne mutărăm cu bucătăria în odaia lui nea Iancu, care fu numit din partea părintelui Hlinka șef-bucătar. Aspirasem și eu în tăcere, la acest post, dar hotărîrea Nestorului nostru era inapelabilă. Nu-i vorbă nea Iancu, care era om mai în vârstă, își însușise câteva apucături de-ale Șvabului. Ținea apoi mult la curățenie și știa tăia ceapa mărunț de tot, un lucru pentru care mult îl învidiam cu toții. Mai avea apoi o însușire, care a fost decisivă pentru hotărîrea părintelui. Nea Iancu era foarte bisericos, iar părintele Hlinka, un preot cum îi scris în carte. La prânz și cină ambii rosteau în taină câte-o scurtă rugăciune și se

Balázs Péter, *arhitect.* Arad, B) Választó-utca 21.

Face planuri și execută orice lucrare în bransa aceasta în modul cel mai conștientios pe lângă prețurile cele mai ieftine.

boreze la gazetă, cum azi — și nu pe nedreptul — mulți simt oroarea chiar a apropierei. Va fi pentru toți și pentru toate mai bine — dar pentru totalitatea neamului de sigur un enorm câștig:

Va avea cel puțin în locul atâtor hârtii tipărite, cel puțin un ziar mare și bun și instructiv și corect și interesant și... mai ieftin totodată.

Le-am scris aceste toate așa, în fuga condeiului. Dar cu suflet curat. Și cred, că n'ar fi fără de folos discutarea serioasă a chestiunii, iar limpezită fiind, cât mai grabnică ei realizare.

Șezătorile literare

De Em. Gârleanu

Întâia oară când s'a întrebuințat această denumire: — „Șezătoare literară“, pentru citirile literare în public, a fost în Martie 1906, după vestita turburare udată de sânge, din seara de 13 Martie, când mulțimea a oprit reprezentarea unor piese în franțuzește pe scena Teatrului Național din București. Atunci, într'un cald avânt, și pentru propovăduirea limbii și literaturii românești d. *Neculae Iorga*, însoțit de câțiva dintre scriitorii grupați împrejurul revistei „Sămănătorul“, au plecat prin țară, dela un capăt la altul, citind, publicului, scrisul românesc, publicului care era chemat să asculte șezători literare. Au fost atunci dinpreună cu d-nul Iorga: *Sadoveanu*, *Iosif*, *Anghel*, în afară de scriitorii băștinași în orașele prin care treceam. Am început cu Craiova, am tors firul călătoriei până în Botoșani, și, pretutindeni, am fost întâmpinați cu adevărată căldură, ascultați cu bunăvoință. În unele orașe, ca în Craiova și, mai ales, în Iași primirea a luat mersul și măreția unei rare manifestații de dragoste.

Începutul se făcuse, firește, în împrejurări priincioase, cauza ce apăruse scriitorii era prea dreaptă ca să nu trezească un răsnet în sufletele tuturor. Cât de dreaptă a fost acea cauză, o vedem astăzi, în urmările ei, când aceeași societate înaltă joacă pe aceeași scenă piese românești, scrise de scriitorii noștri.

Ceea ce e de luat în seamă însă, e faptul, că acest nou fel de a împărtăși scrisul românesc a prins, și că, așa fiind, și după aceea neuitată călătorie de luptă, șezătorile literare au fost tot atât de nerăbdător așteptate, tot atât de călduros primite.

Erau așa. să zice o trebuință sufletească, și nu lipsise decât inițiatorul, găsit într'un chip atât

de fericit în ființa de rară energie și de mare talent a d-lui *Nicolae Iorga*.

De atunci, și după înființarea „Societății Scriitorilor Români“, șezătorile literare au urmat în multe din orașele noastre, — pretutindeni membrii societății au fost sărbătoriți. Aceste șezători însă și-au găsit culminația în călătoria din Bucovina, de acum un an, când faptul a luat însemnătatea unui mare pas cultural. Spre fericirea și recunoașterea scriitorilor, Ardealul nu s'a lăsat mai prejos, și în Februarie, acest an, scriitorii s'au dus să citească la Sibiu. Acum, alte centre din Ardeal vor să pună la cale și ele asemenea întruniri literare.

Insemnătatea acestor șezători e cu mult mai presus de înțelegerea acelor minți pipernicite care, la noi în țară, au căutat să arunce un vâl de batjocură asupra participării scriitorilor la șezătoarea din Sibiu.

Cu astfel de oameni nu poți sta de vorbă; e ca și când ai vrea să treci printr'o mocirlă și ai avea nebulia să crezi, că vei ajunge, pe celalalt mal, curat. Pe acești oameni îi lași să creadă, că ei sunt singurii pe lume, cari ar fi putut duce neamul românesc la mântuire. E singura lor fericire, — să li-o lăsăm!

Dar șezătorile din Ardeal și Bucovina pot fi, cu adevărat, ținute drept evenimente culturale. Nu cred să fie fericire mai mare pentru Românii din aceste două țări înstrăinate, decât auzirea limbii românești, vorbită de acei, cari veghează la păstrarea și înfrumusețarea ei. Și nu cred, că țara noastră poate face mai mult pentru unitatea culturală a tuturor Românilor, decât printr'această legătură de limbă și simțire, legătură dela om la om, prin viu graiu. O singură pagină, citită frumos, din *Ion Creangă* poate înrăuri mai puternic ca orice alt mijloc asupra țaranului bucovinean sau ardelean. Și acest lucru l-am auzit anul trecut, în Bucovina, din gura unui țaran bogat și fericit, care nu era legat de *România*, cum spunea el numele țării, apăsând pe *i*, decât de limba în care se simțea mândru, că cineva putuse scrie lucruri atât de minunate. Și faptul, că scrisul românesc, că limba e cel mai puternic mijloc de unire sufletească, îl putem vedea și în aceea, că dacă neamul românesc din Basarabia e aproape cu totul înstrăinat, e că în Basarabia scrisul românesc n'a putut străbate.

Scriitorii români se pot mândri, în ciuda tuturor mărunțelilor, că prin șezătorile literare aduc un mare folos neamului românesc.

Am publicat articolul acesta din condeiul distinsului nostru colaborator declarând, că iscălim din tot sufletul cele ce se susțin în acest articol cu referință la așa numitele „șezători literare“.

Suntem fericiți, dacă putem saluta în mijlocul nostru cât mai des pe scriitorii români din țară și dela noi. În articolul nostru „Tinerimea română“ din n-rul 67 spuneam următoarele:

„Un mijloc foarte prosper (pentru instruirea literară a tinerimei noastre) ar fi turneurile regulate, an de an, ale literaților noștri din Țară, nu numai la Cluj și Budapesta, ci în toate centrele românești, ținând conferințe publice din domeniul literaturii noastre naționale. Conferințele acestea ar fi cea mai nobilă sămânță în ogorul întelenit al culturii noastre naționale și totodată ar contribui, în chipul cel mai firesc la întărirea acelor legături sufletești, cari trebuie să închege întreg neamul românesc în unitatea ideală a culturii și a sentimentului național“.

Am reprodus aceste cuvinte spre a dovedi, că știm să apreciem însemnătatea convenirilor noastre cu scriitorii români din Țară și că dorim să-i vedem cât mai des în mijlocul nostru mai ales, când doresc să ne citească operele lor literare.

În fața șezătoarei literare, ce se va ținea aici în Arad la Dumineca Tomii, suntem necesați a face unele constatări foarte dureroase pentru noi.

Dorim să-i vedem pe scriitorii din România cât mai des în mijlocul nostru, dar tot atunci dorim, ca venirea lor în mijlocul nostru să se facă exclusiv în scopuri culturale și nici decum politice. Precum noi nu ne amestecăm absolut în afacerile interne politice ale Țării-Românești, ci dorim binele și fericirea ei și avem aceeași simpatie și dragoste pentru toate partidele politice din Țară, tot astfel cerem, ca nici frații noștri din Regatul-Român, și mai ales scriitorii, să nu se amestece în daraverile noastre politice, căci prin amestecul acesta nu pot decât să strice cauzei politice naționale a poporului românesc din Ungaria și Transilvania.

Șezătoarea literară din Arad însă e astfel pusă la cale, încât ea trebuie să se prezinte tuturor oamenilor nepreocupați ca o reprezentabilă demonstrație a scriitorilor participanți pentru disidența „Tribunei“

închinău, iar eu, săracul, de foame ce-mi era câte-odată, uitam să spun rugăciunea și îmi făceam numai câte o sfântă cruce. Eu cred că înainte de toate acestei împrejurări a avut să mulțumească nea Iancu avansamentul său. Iar ca dovadă, cât de mult ținea părintele catolic la bucătarul său drept credincios, servească și faptul că l-a adus pe nea Iancu — și numai pe el — de câtevaori la capela romano-catolică din temnița ordinară, unde servea părintele în fiecare Duminecă.

Mă împăcasem în cele din urmă cu această „prețurare“, căci nea Iancu — orice ar fi zis gurile rele — pe lângă că era om cu frica lui Dumnezeu, ținea mult la curățenie și era un lucrător bunicel. Mâncări deosebite nu pregătea, în schimb însă făcea economii, și asta încă era ceva în împrejurările date. Mâncările erau foarte des sărate, dar asta, precum se zice, ar fi o însușire a tuturor celor înamorați. Poate suferea și nea Iancu de boala asta omenească! Activitatea mea se restrângea în timpul acesta la mărunțitul cepii, la așternutul mesei și la așezarea tăcămurilor.

Cel mai nenorocit era în timpul acesta noul nostru frate de suferință Perici, redactorul ziarului sârbesc „Branik“. Plătise o sumă considerabilă de bani pentru viptul abonat și nu era de loc mulțumit cu mâncările ce le căpăta. De câteori ne vedea pregătind mâncările noastre îi lăsa gura apă. Se îndrăgise în fiertul nostru ca un amoretz tânăr într'o fetiță durdulie. Asista cu o adevărată plăcere ore întregi la fiertul nostru

și pe nesimțite se răscolise în el talentul de lucrător.

Intr'una din zile ne aduse la cunoștință, că a abzis abonamentul la prânz și cină și că începând cu 1 Ianuarie 1910, când avea să ne părăsească nea Iancu, va intra și el în consorțiul nostru cu condiția însă, ca să i-se încreadă lui fiertul. Văzând insistența pe care o depune pentru a-și rezerva și șieși rolul de bucătar-șef, am renunțat de bună voie la postul, care după rang mi-se cuvenea mie, și începând cu 1 Ianuarie am mutat bucătăria în odaia lui Perici.

Din prima zi m'am convins, că fratele Perici avea însușiri speciale pentru noul său post. Își făcuse îndată un caiet, în care trecea seară de seară comanda și cheltuelile pentru ziua următoare. Astfel în prima zi a regimului său bucătăresc ne-am trezit la amezi cu două borcane cu crastaveți și ardei murați, cu alte două sticle de compot, apoi opt legături de ceapă, 10 bucăți de hrean, trei chile de unt etc. etc. A treia zi îi sosi din Neoplanta un butoiu cu vin, un sac cu făină, altul cu cartofi. Eu comandam într'aceea o oală cu untură de Brașov, un burduf cu brânză, iar pe părintele Hlinka îl făcuse șef-bucătarul nostru să scrie după câteva șunci de Praga și brânză de Liptau. Fratele Perici, era pe cum vedeți, un fel de „engrosist“ în în ale bucătăriei. Pentru ce să-și aducă zilnic din târg câte-o ceapă sau câte-o bucățică de unt, când putem să ne aprovizionăm dintr'odată și mai ieftin pe o lună întregă! Avea talent de bucătar și — pace.

Zilnic ardea în bucătăria noastră câte 3 mașini de spirt timp de câte 2—3 ceasuri, cât se recerea pentru pregătirea mâncărilor. Vă puteți imagina ce cantitate horendă de spirt consumau cele trei mașini! Câte-odată era o sfârșială, un șifet și o fumărie prin odăi și coridoare de ne țiuiau urechile și ne lăcrimau ochii. Un singur dezavantagiu aveau mașinile de spirt. Când se deschidea ușa odăii, și asta se întâmpla cam tot la 3 minute, isbucneau de sub rășvarele așezate pe mașini flacărele spirtului și nu odată ne-am ales cei ocupați în jurul oalelor cu arsuri la degete, brațe și haine. Încă și astăzi, după un an și trei luni port pe brațul drept câteva amintiri! Dar șeful nostru nu era de geaba bucătar. Dăduse de hac flăcărilor! Răscolind prin dulapul de haine aflase o păreche de mănuși de iarnă și unele glassé. Din ziua aceea începând fierbeam în mănuși, iar că să ne apărăm hainele în contra arsurilor și a petelor de untură, fierbeam în cămașă cu mânecile înfrânate iar în loc de șorță de bucătar ne încingeam în jurul trupului cu câte o cămașă de noapte. Păcat că n'am avut la îndemână un aparat fotografic, să fi eternizat câteva momente din viața noastră culinară!

Cam la câte un cias se cobora din etagiu părintele Hlinka, ca să-și facă controla zilnică, gustând din cele ce fierbeam. De obicei, avea câte o observare, ba că supa e prea sărată, ba că cutare e prea pipărată. Intotdeauna însă ne muștra, că suntem prea prădători și că facem mâncările prea grase.

din Arad. În publicitate numai atâta se știe, că aranjarea acestei șezătoare o face redacția „Tribunei“ și mai ales numele d-lui Sever Bocu a fost amintit în publicitate în legătură cu aranjarea șezătoarei. Aranjatorii niciodată n'au comunicat ziarului nostru, ori bărbatilor din Arad aparținători partidului național român absolut nimic referitor la șezătorea de sub întrebare.

Este absolut cert, că șezătorea aceasta vrea să fie o regretabilă reclamă pentru organul de publicitate al disidenței partidului nostru național român.

Scriitorii români dela noi au perfectă libertate de a se alătura oricărei grupări politice din Statul nostru. Pot să aparțină ori partidului național român, ori disidenței d-lui dr. Nicolae Oncu, ori chiar vreunui partid maghiar politic. Nici decum nu putem admite însă, ca scriitorii români din Țară să fie amestecați în luptele noastre politice.

Suntem convinși, că acești scriitori nici idee nu au despre aceea, că dânșii cu păcătoasă șiretenie, sunt exploatați spre a face reclamă unei minuscule grupări politice românești, care a încercat, nu fără oarecari dureroase urmări, spargerea partidului național român din Ungaria și Transilvania.

Regretăm foarte mult, că disidenții partidului național nu s'au sfiit de a seduce în acest chip ignobil pe scriitorii din Țară, cari ar trebui să rămână absolut feriți de asemenea proceduri vătămătoare intereselor noastre naționale și regretăm și mai mult faptul, că în urma acestor împrejurări mulți dintre aderenții sinceri ai partidului național român vor trebui să fie lipsiți de plăcerea, ca să poată asculta cetirile scriitorilor români din Țară.

Trebue să protestăm în sfârșit și în contra faptului, că ziarul din Arad al d-lui dr. Nicolae Oncu provoacă publicul românesc, aflător prin comunele pe unde vor trece cu trenul scriitorii români din România, ca să le iasă acestora spre întâmpinare pe la gări. Lucrul acesta nu

are de a face absolut nimic cu *unitatea noastră culturală*, ci constituie o demonstrație curată politică fără nici un rost, care este chiar condamnată din punctul de vedere al intereselor noastre naționale bine înțelese.

Tratatul dintre Hédervary și Bienert. Din Viena se anunță, că în urma dorinței exprimate de Majestatea Sa împăratul, cei doi prim-miniștri vor continua tratativele în chestia reformelor militare.

Contele Khuen-Hédervary a fost primit luni dimineață la orele 11 jum. în audiență privată la Schönbrunn. La orele 12 jum. primul-ministru s'a reîntors la palatul ungar. El a declarat că, conferința cu baronul Bienert va continua încă luni după amiază pentru că sunt speranțe, că se va putea ajunge la înțelegere.

Luni contele Khuen-Kédervary s'a reîntors la Budapesta.

Ce zice presa vieneză.

Până în prezent (24 Aprilie N. R.) nu s'a stabilit încă o înțelegere între cei doi prim-miniștri.

Punctul care formează obiectul discuției este limba în care urmează să facă depozitiile în fața justiției militare soldații cari cunosc și limba ungurească și cea germană.

În cazul când nu se va putea ajunge la o înțelegere, guvernul ungar va demisiona pentru ca apoi să se reînceapă tratativele în baza propunerilor pe cari le va face noul guvern ungar.

De o demisie a guvernului austriac nu poate fi vorba, din cauza alegerilor, deoarece chiar cu o demisie formală, s'ar schimba platforma noilor alegeri și șovinismul unguresc ar trage foloase din această situație.

Ce se va întâmpla nu se poate preciza încă.

Declarațiile lui Khuen

Față de știrile presei vieneză, cercurile politice ungurești din anturajul guvernului afirmă cu toată hotărârea, că o înțelegere între amândouă guvernele e deja făcută. Ieri, Marți dimineață în culcuarele Camerei deputați din partidul guvernamental au întrebat pe contele Khuen-Hédervary despre rezultatul tratatelor.

Ministrul-președinte a declarat următoarele: „Chestia codului penal militar e deja rezolvită. Programul guvernului se validează pe toată linia și limba protocolară a procedurii militare pe toată linia, pe întreg teritoriul Ungariei va fi limba ungurească.

Măine, Mercuri, după amiază voi convocă consiliu de miniștri și cu prilejul acesta voi prezenta textul înțelegerii definitive, iar Joi voi pleca la Viena, unde voi iscăli protocolul luat în chestia înțelegerii. Iar la o nouă audiență

voi cere M. Sale plenipotență, ca să pot prezenta Camerei reformele cu textul statorit“.

La încheierea ziarului primim știrea din Viena, că astăseară contele Khuen va sosi la Viena, dar, că până azi nu s'a făcut nici o înțelegere în chestia codului penal. Guvernul austriac declară, că lupta adevărată numai de aci încolo se va începe.

Conținutul înțelegerii

Despre conținutul înțelegerii unii membri de ai partidului guvernamental spun următoarele:

„Pe teritoriul Ungariei limba protocolară a procedurii militare e limba ungurească, cu excepție, dacă acuzatul e cetățean și ofițer austriac, care nu știe ungurește. În cazul acesta judecătoria militară va asculta pe acuzat fără interpret, în limba germană, dar și atunci procesul verbal și publicarea sentinței se face în limba ungurească. Însă față de aceasta guvernul unguresc a abandonat vechea pretenziune, adică, ca ofițerii unguri staționați în Austria să fie ascultați în limba ungurească. Limba protocolară a procedurii militare dincolo va fi, deci, limba germană, iar în Ungaria limba ungurească“.

*

Revoluția din Marocco. Chestia maroccană începe a preocupa din nou diplomația europeană. De astă-dată se ridică din nou temeri, că Franța vrea să între într-o acțiune, care nu observă punctele tractatului dela Algeciras. Autorul acestei politici ar fi fostul ministru de externe Delcassé, în prezent șeful marinei. În înțelesul tractatului dela Algeciras Franța se obligă a garanta independența regatului de sub sultanul din Marocco, iar Germania pretinde a i-se asigura dreptul, de a apăra interesele ei economice de aci.

Prin hotărârea ultimului consiliu ministerial al Franței, se pare, că Franța ar avea de gând să nesocotească punctele acestui pact. E vorba, că Franța să trimită 60000 soldați în Marocco, cari să restabilească liniștea și să asigure tronul pe seama sultanului. Atât comunicatul oficios cu privire la hotărârea consiliului.

Lumea diplomatică însă e îngrijată și privește cu neîncredere la acest pas al ei, căci crede în planurile ei de cucerire aici. Ziarele engleze și germane cred, că Franța, după ce va fi trecut cu armata ei învingătoare peste trupurile rebelilor mohamedani nici nu va voi, dar nici nu va putea să-și retragă trupele din Fez. Aceasta din motivul, că pe de-o parte vrea să cucerească, iar de altă parte, pentru că va trebui să așeze aici trupele ei, deoarece sultanul nu va mai avea nici o încredere la supușii săi, pe cari i-a decimat cu ajutorul unei armate străine. Franța prin urmare sub masca forței împrejurărilor își va ajunge ținta, care este cucerirea definitivă a Marocului.

„Iarăș ați pus prea multă unsoare“ — ne cuvânta aproape zilnic. „Nu v'am spus de atâteaori, că mâncările grase și prea aromatate nu-s pentru oameni, cari trăiesc prin temnițe. O să vedeți urmările... și apoi să nu uitați, că noi n'am venit aici, ca să ne înbuibăm în mâncări, ci să suferim și să ducem o viață ca-n mănăstire; suntem doar „martirii“ neamurilor noastre asuprite! Ce vor zice paznicii noștri, dar mai cu seamă cei de afară, când vor auzi, că ne înbuibăm în mâncări?“

Petici de obicei nu zicea nimic, făcându-și de lucru în jurul rășvărelor. Eu, mai guraliv, nu mă puteam răbda și într'o zi, când iarăș ne apostrofase pentru nu știu a câtea oară, îi replicai:

„Bine, bine, părinte dragă, suferim cât putem. Nu suferim oare destul, că tânjim cu lunile pe aici, răpiți din mijlocul familiilor și a prietenilor noștri, urmăriți și controlați pas de pas?! Măcar să mâncăm mai bine, dacă avem din cel!“

Părintele se uitase atunci lung la mine și din ziua aceea n'a mai zis nimic. Ce era să mai și zică, căci ar fi tocat la urechile surdului!

Intr'aceia mâncările pregătite de noi cu mare măiestrie deveniau tot mai perfecte. Aveam doar de toate. Cămara noastră de vic-tualii putea concura cu orice „Speis“ boieresc. De Crăciunul și Anul-nou românesc și sârbesc ne sosiră pachete peste pachete cu de-ale mân-

cării. Între altele iubitul nostru bade Gheorghe ne trimise din Băsești vre-o zece metri cârnați afumați, de un rar deliciu, iar stim. d-nă Săbădeanu din Brașov ne surprinse de Anul-nou cu un purcel fript și cu un coș de pancove admirabile. Meniul din ziua de Anul-nou n'am să-l uit cât voi trăi: supă, rasol, cârnați afumați de Băsești tăvăliți pe varză călită, purcel de Brașov și pancove de Anul-nou. Cu pancovele o pățisem însă cam șod. Ne uitasem cu totul, că în aluatul pancovelor de Anul-nou se obișnuște să se coasă și câte o fășie subțire de hârtie cu un vers ocazional. Când îmbucasem din primele pancove, observasem, ce-i drept, în mijlocul lor câte un golomoț învălit în aluat; crezând însă, că e vre-o dulcețică sau altă umplătură, le-am înghițit. Deabia a treia zi, când ne rămase de fiecare câte o potcoavă, am dat de conținutul aceluși golomoț. Incremenisem în prima clipă la gândul golomoțelor celor multe înghițite; neurmând însă nici o complicațiune gastrică, ne-am pornit la un răs, care a ținut câteva zile. Parcă văd și acum, când scriu aceste rânduri, fața desperată a părintelui Hlinka, care, ținând în mână golomoțul cu hârtia misterioasă, îngălbînise la amintirea celor opt golomoțe înghițite...

Pe la mijlocul lunei Ianuarie ne venise un nou frate de suferință. Era nenea Nae Jugănar dela „Drapelul“. Cum a intrat, l-am și înhățat în bucătărie, punându-l să ne taie ceapa și să ne facă masa. Mai avea însă și o chemare spe-

cială. Ne făcea zilnic câte o cafeluță turcească și câte un ciau, dovedind multă pricepere în ramul acesta.

În 1 Februarie n. s'a dat cina de adio în onoarea mea, având a doua zi dimineața să părăsesc temnița. A fost o cină luclică, pregătită cu multă iscusință. La un moment dat, se ridică în picioare părintele Hlinka și rostind câteva cuvinte mișcătoare de rămas bun la adresa „fratelui iubit“, care se duce, mi-a predat o cunună împletită din frunzele pomilor închisorei, de care atârna o funtă tricoloră, pe care își scrisese fiecare numele, împreună cu o scurtă dedicație, și o coală de hârtie împăturată — diploma mea de bucătar, scrisă în limba slovacă, sârbă și română, de următorul cuprins:

DIPLOMĂ

Noi subsemnații confirmăm prin aceasta, că fratele nostru iubit V... B... și-a însușit în timp de trei luni toate cunoștințele de lipsă pentru un bucătar iscusit și drept aceea îi liberăm această diplomă, recomandându-l în atențiunea binevoitoare a publicului slovac, sârb și român din patrie și de peste hotare, și cu deosebire în atențiunea d-șoarelor române, cu dor de mărițiș.

Dat în temnița Seghedinului, 1 Februarie n. 1910.

ANDREIU HLINKA m. p.
președinte

JANCO PERIČI m. p.
șef-bucătar.

La aceasta însă nu va avea consimțământul celorlalte puteri, căci calcă punctele unui pact internațional.

În 1909, când s'a încheiat acest pact, Franța a fost în împrejurări cu mult mai favorabile, căci avea asigurată învoirea Rusiei, iar Anglia era neutră. Avea deci în față numai Germania. De atunci însă constelația politice europene s'a schimbat în mod considerabil. Prin întrederea dela Potsdam Germania și Rusia s'au înțeles în principiu pentru o acțiune comună, deci Franța a pierdut cel mai puternic stâlp al ei, care se află în multe privințe alături cu dușmanul ei cel mai declarat, cu Germania.

Anglia de asemenea nu vede cu ochi buni acțiunea Franței și în ziarele engleze se pot citi adevărate advertimente la adresa Franței.

Odiul puterilor devine cu atât mai mare, cu cât în cabinetul Monis e și Delcassé, după ziarele străine, urzitorul acestei politici nenorocite a Franței.

Parlamentul ungar

Ședința dela 25 Aprilie

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 25 Aprilie.

Pentru mulți dintre domni deputați vacanțele de Paști, așa se vede, au fost de prea scurtă durată, de oare ce numai foarte puțini s'au prezentat la ședința de azi.

Albert Berzeviczy, președintele Camerei a parentat moartea lui Carol Neumann, președintele Saborului croat.

Deputatul **L. Hegedüs**, raportorul comisiei financiare recomandă primirea proiectului despre prolongirea cu două luni a indemnității, din cauza, că guvernul nu a găsit o altă cale pentru prolongirea stării legale, ce expiră la sfârșitul lui Aprilie. Totodată a cerut, ca guvernul să reformeze darea de venit, cum a reformat și darea de casă, așa fel, că venitul brut să se ia de bază.

Acațiu Bizony (kossuthist): Neavând încredere în guvern, nu primește proiectul.

Contele T. Batthyány (justhist): Nu are încredere în guvern. Guvernul n'a prezentat încă nici un proiect de interes public. Guvernul a făcut promisiuni, în chestia votului universal, dar până azi n'a realizat nimic, deși ar trebui ca promisiunea făcută în mesajul de tron, să se și țină.

G. Smrecsány (poporal): Nu primește proiectul.

Ședința dela 26 Aprilie.

Azi camera a continuat desbaterea bugetului ministerului de agricultură. Desbaterea s'a sfârșit însă la orele două

d. a., deoarece s'a sortat juriul de incompatibilitate, care avea să se pronunțe asupra cazului baronului Lud. Lévy. Partidul poporal capacita din greu pe membrii juriului, ca să se pronunțe în contra lui Lévy. Hotărîrea juriului e așteptată cu mare interes.

Ședința se începe la orele 10 $\frac{1}{4}$ a. m.

Prezidează: **Francisc Kabós**.

S'a primit și după a treia cetire proiectul despre prolongirea indemnității și aceasta împreună cu protocolul ședinței de astăzi a fost expedit Casei magnaților.

Budgetul ministerului de agricultură.

Președintele: D. raportor are cuvântul.

Strigăte în dreapta: S'auzim! S'auzim!

Iuliu Muzsa: Să-l vedem! Să-l vedem!

Geza Pap, raportor: Face cunoscut și recomandă primirea bugetului ministerului de agricultură și atrage atenția ministrului de agricultură, ca cât mai curând să reguleze lefurile oficianților de păduri.

Bela Bernáth (kossuthist): Întreg bugetul se mișcă în cadre foarte strâmte, ceea ce într'o țară agronomică e o procedură foarte greșită. Urgitează promovarea mai intensivă a apelor, dar așa, ca aceasta să nu îngreuneze mult pe micii economi, cum se întâmplă astăzi. Desaprobă faptul, că deși peronospora primejduește țara întregă, cu toate acestea numai împrejurimile dela Tokaj sunt ajutate. Pretinde pedepsirea mai aspră a falsificărilor de vin.

Nu primește bugetul. (Aprobări în stânga).

Béla Tallián (gubernamental): Roagă pe ministrul de agricultură, că atunci când se va discuta despre rescumpărarea contingentului de de spirit, un lucru să mijlocească pe seama Șesului-mare al Ungariei: pe fabricanții aceia, de la cari se subtrage contingentul, să-i strămute în părțile muntoase ale țării.

Bela Mezössy: Aceasta ar fi o adevărată ilegalitate! (Mișcare).

B. Tallián: În privința lefurilor oficianților de păduri aderă la propunerea raportorului. (Aprobări în dreapta).

Ioan Frey (poporal): Serviciul de veterinar să se lărgească așa, ca, asemenea faurilor sanitari, și oameni mai cu puțină știință să se poată în-deletnici cu vindecarea vitelor.

Incompatibilitatea baronului Ludovic Lévy.

La orele 2 d. a. Camera și-a întrerupt desbaterea și a sortat 12 membrii ordinari și 3 suplenți ai juriului de incompatibilitate în chestia baronului Lévy. Lévy este acuzat, că este membru în direcțiunea societății Hamburg-American-Line, care societate are contract cu guvernul.

Comisia a hotărît, că faptul acesta nu este incompatibil cu deputăția.

Diploma aceasta prețioasă o păstrez de-a-tunci cu sfîntenie în arhiva mea alături de actul meu de expulzare și de sentințele de condamnare. Cine știe, nu voi avea oare vreodată lipsă de ea, când nu mă voi mai putea feri pe cariera de gazetar.

*

A doua zi după plecarea mea de-aici a părăsit închisoarea și redactorul Perici, iar la trei săptămâni — după douăzeci și opt luni de suferință — ne-a urmat în cele din urmă și părintele Hlinka. A mai rămas în închisoare nenea Nae Jugănar cu socialistul român Popovici și cu încă câțiva „tovarăși“ de alt neam. Regimul bucătăresc n'a fost însă de lungă durată, căci prin luna Aprilie primisem dela fratele Jugănar jalnica știre, că noul director a oprit fiertul în închisoare. Cauzele nu mi le-a comunicat.

Deabia în luna Noemvrie a anului trecut, când mi-am revăzut pentru a doua oară vechea mea locuință de-aici, am aflat cauzele acestei opreliști. După plecarea noastră de-aici, nenea Jugănar cu un socialist — așa îmi spun pandurii — nu s'au mulțumit cu friptul de carne de vită, ci au început să aducă galițe și pești de Tisa, pe cari îi frigeau în cantități enorme de unt și untură. Urmarea a fost, că în câteva zile toți păreții temniței erau negri și plini de pete, iar podelele arse. Nu mai găseai o daie curată de dai Doamne! Venind într'o zi directorul în inspecție și văzând în ce hal a

ajuns temnița sa „domnească“ a oprit strict fiertul, cu toate protestele celor închiși.

De-atunci a încetat ca prin minune sfârșitul cepii prin răsvară și clocotitul oalelor cu apă și... s'a pus capăt unui colț poetic din viața celor internați pe-aici. Și ca să nu se dea cu totul uitării acest capitol romantic din viața închisorii statului, l-am pus pe hârtie pentru cei pe cari soarta îi va mai arunca între zidurile aceste.

Victor Branisce.

Libertatea e un lucru mai prețios decât sănătatea, decât orice plăcere omenească!

*

Nu este mai mare glorie pentru un om, decât atunci când e încredințat, că: și-a făcut datoria.

*

Dacă fericirea ar fi neîntreruptă în căznicie, am avea raiul pe pământ.

.....

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

.....

Scrisori din Viena

Cugetări politice la Paști — Lupta pentru limbă în procedura militară

Viena, Aprilie.

Toate ziarele cu puține excepții s'au ocupat din prilejul Paștilor cu alegerile pentru Reichsrath. Nu este de mirat, că toate au scris într'un ton pesimist. O reprivire asupra celor 4 ani dela alegerile din urmă, cari au fost atât de săraci în succese și muncă pozitivă, n'a putut să inspire nimănui un viitor surăzător. Toate partidele din Austria, cari — durere — sunt atât de număr-oase în Austria, au rămas decepționate de activitatea ultimei perioade parlamentare.

Posibil, că aceasta a provenit de acolo, că parlamentului din trecut i-s'a dat prea mare importanță.

Oicum însă, un lucru trebuie constatat, a-nume, că prea s'a increzut lumea, că prin parlamentul votului universal vor dispărea la moment toate hărțuiele și conflictele, ce au bătuit în Camera Curiilor. Faptul, că Reichsrathul a fost dizolvat, a mănânat numai apa pe moara dușmanilor sufragiului universal, cari în urma eșecului suferit cred, că lucrul se va desvolta și în viitor tot așa și va compromite în cele din urmă această instituție atât de odioasă pentru ei.

Dar afară de aceste note pesimiste s'au putut vedea și articoli, în cari s'a vorbit mult despre mijloacele cu cari s'ar putea lecui parlamentul.

Dintre acestea mai înălțătoare sunt apele adresate tuturor partidelor fără privire la naționalitatea și programul lor de muncă, în cari se provoacă să abzică de micile personalități, cari formează momentul distrugător în viața parlamentară.

Toate să aibă o țintă comună, care să fie binele suprem al patriei comune. În Austria peste tot a lipsit până acum o politică de felul acesta și acele partide, cari în fond au fost conduse de acest bine, după un anumit timp s'au lăsat conduse de considerații oportunistice, cari au întunecat în cele din urmă acest ideal comun a lor.

Dacă se va porni în grabă o muncă de reculegere, în curând vor trebui să dispară și părerile nefavorabile, ce s'au făurit asupra sufragiului universal.

Și pentru ca să putem judeca în mod obiectiv, trebuie să avem în vedere un lucru. În Austria să simte de mult lipsa unei revizii constituționale. Reviziunea a rămas, deoarece atât de sus, cât și de jos se urgita legiferarea votului universal.

La început însă planul era, ca în Ungaria să se schimbe sistemul electoral. În Ungaria n'a fost introdus nici până azi în urma opoziției Maghiarilor, pe când în Austria s'a introdus prea repede.

*

Ultimele faze ale pertractărilor dintre guvernul austriac și maghiar referitor la stabilirea limbii codului penal militar, au contribuit mult la aceea, ca visurile acelora să se împrăștie, cari în Khuen-Héderváry vedeau o garanță a păcii și sfârșitul antagonismului dintre Austria și Ungaria.

S'a dovedit, că nici actualul guvern nu este mai loial, decât fostul guvern al coaliției de sub șefia lui Wekerle, când e vorba de aspirațiile șoviniste ale Maghiarilor și că și acesta lucră cu aceleași mijloace ascunse. Deoarece Bienert s'a opus pretenziunilor lui Khuen, în înțelesul cărora la regimentele dislocate în Ungaria limba dominantă să fie cea maghiară, acesta a recurs la un mijloc, care a fost aspru criticat în cercurile din Viena. A încercat adecă să înduplece pe Monarhul să facă concesiuni Maghiarilor, cari tăiau adânc în interesele Austriei. După ce n'a succes nici această apucătură de husar, a cerut ca chestia să fie adusă înaintea unui consiliu comun de miniștri, în care spera, ca Maghiarii să aibă majoritate, deoarece ministrul de externe este în prezent înlocuit prin Contele *Palaviccini*.

Abstragând dela toate acestea, mai revoltător este, că presa jidană-maghiarofilă din Viena colportează cu cinism știrea, că în toată acțiunea aceasta a lor, Maghiarii nu tind la nimicirea unității armatei, ci voiesc să câștige numai un mijloc mai mult pentru maghiarizarea naționalităților nemaghiare.

Legea lui Apponyi a fost numai începutul și calea de pregătire pentru introducerea limbii maghiare și în armată. Austriacus.

Litere — Arte — Științe

TOT ACELEAȘI . . .

*Tot aceleași taine are
Legea, care cârmuiește,
Tot ce 'n valurile vremii
Naște, moare sau trăiește.*

*Veacurile trec nainte
Tot același rost rămâne;
Jeri se 'ngroapă pe vecie,
Când se naște azi, și mâne.*

*Tot aceleași legi sugrumă
Adevărul — iar el duce
Lupta grea să triumfeze
Pentru ceice-l bat pe cruce.*

*

*Christ, care ne-a dat o lume
Plină de cereșii odoară
Ca să viețuiască vecinic,
Se supuse să-l omoară.*

*Și prin moartea umilită
A ajuns la biruință,
Sigilând pentru vecie
Adevărul în credință.*

*Căci nu 'nvinge aici-odată,
Cel care hulind lovește;
Ci acela dintru-care
Adevărul glăsuiește.*

Maria Cioban.

Potpourii

Adeseori întâlnești oameni, cari se pretind culți, luminați, numai din motivul, că ei cred nu mai în ceea ce admite știința ca fapt față de orice altă problemă, care nu are prealabila permisiune de a fi dela știință, ci sunt sceptici, au adevărat numai un zimbet ironic suveran de dispreț. Adevărat, că nici a admite orice bazaconii ca posibilități nu e bine. Calea de mijloc e cea mai bună. Scepticismul într-o vreme, când știința e departe de a-și fi spus cuvântul de pe urmă într-o mulțime de chestii, — e cel puțin lucru copilăresc. Nu e tocmai mult de când unul dintre cei mai erudiți bărbați ai timpului nostru, omul științelor exacte, astronomul *Camille Flammarion* în cartea sa: „Necunoscutul și problemele sufletului“, s'a adresat științei interpellându-o într-o mulțime de chestiuni, la cari răspunsul va întârzia încă multă vreme. Deunăzi vorbind cu un preot, om serios și vrednic de toată încrederea, mi-a comunicat un caz caracteristic, asigurându-mă pe cuvântul D-sale, că i s'a întâmplat adevărat. Pe când era teolog, — era pe vremea, ba chiar ziua primă a examenelor, — mergea pe o stradă laterală a orașului Caransebeș, la locuința unui domn profesor într-o chestie, care nu împoartă. Strada, care și altădată nu prea era umblată, acum părea pustie. Cu atât mai mare îi fu mirarea când auzi o voce chemându-l încet pe nume. Se întoarse repede spre a afla cine-l strigă, nedescoperind însă pe nimenea își văzu de drum în buna credință, că a fost o părere. Abia a făcut câțiva pași și auzi din nou aceeași voce, de astădată și mai deslușit strigându-l: „Pavele!“ Era o voce foarte cunoscută, i se părea ca și când l-ar fi chemat mamă-sa din nemijlocita apropiere. Nici de data asta nu a putut însă descoperi pe cineva, care să-l strige. Când s'a întors dela profesorul respectiv, a întâlnit în cale pe factorul postal, care-l opri în drum întrebându-l dacă cunoaște pe teologul N. N.? Eu sunt, zise domnul

respectiv, — ce poțtești? Ai o telegramă, zise factorul și plecă. Când desfăcu telegrama a aflat, că mama d-sale, pe care o iubea mult, era în agonie și fratele său îl chema acasă.

La 1843, medicul englez *Braid* a adunat mai multe fenomene interesante și le-a cuprins sub numele *hypnotism*. Și știința de astădată a grăbit să recunoască că da! e vorba de o putere caracteristică, o parte, — ceea ce până aci nu a voit să recunoască, — care de fapt nu există și se manifestă prin mijlocirea mai ales a ochilor. Cine ar fi crezut, că *deochiul* (dela ochi) cunoscut de mult în popor și tratat de babe măestre cu apă în care s'au stămpărat cărbuni, să fie ceva real? Astăzi nimenea nu mai contestă faptul, că unii au putere hypnotizatoare. La Paris în institutul *Charite* există un laboratoriu special, care servește direct scopul studierii hypnotismului și mai în toate focarele de știință se ocupă de hypnotism. Ba se afirmă chiar, că capacități științifice ca *Lombroso* etc., au fost trași pe sfoară de abinele de niște șarlatani dibaci pe aceasta temă.

Din punctul nostru de vedere este indiferent, că este vorba oare numai de o activitate necunoscută, care se reduce la sistemul celular al creierilor, sau este sufletul, care după cum susțin spirițiștii se manifestă în fenomenele hypnotismului. Deocamdată nu se poate constata, care are dreptate, dacă nu chiar amândoi! Adevărul rămâne, că multe fenomene față de cari știința are numai un dispreț suveran există în ciuda ei și mai curând sau mai târziu, de voie de nevoie trebuie să le dea atențiune

Tot cam așa stă treaba cu anumite locuri, izvoară, icoane, arbori etc., cari în conștiința poporului ocupă un loc deosebit, considerându-le de sfinte și în consecință făcătoare de minuni. — Astfel d. e. *Lourdes* în Franța, unde an de an peregrinează sute și sute de mii de neputincioși cuprinși de boale urâte, îngrozitoare, de a căror vindecare medicii au abzis, sau fiind vorba de oameni săraci, nici nu au încercat să-i vindece. Mulți se reîntorc sănătoși dela acest loc de peregrinaj, deși de altă parte e adevărat, că o mare parte se ostenesc înzadar.

Mai anii trecuți, când guvernul francez, — care plutește în apele liberalismului religios, deci anticlerical, — a încercat să oprească peregrinarea la *Lourdes*, opinia publică franceză, care aprobă procedura guvernului față de cler, nu a aprobat acest pas al lui. Și la noi își are poporul locurile sale de peregrinaj. Astfel este *Piatra scrisă*, care din inițiativa călugărului *Macarie Gușcă* a căpătat și biserică acum, — mănăstirea *H. Bodrog*, mănăstirea dintr'un lemn, mănăstirea catolicilor dela *Maria-Radna* etc.

Ce caută poporul nostru și de unde a ajuns să se popularizeze peregrinarea la această mănăstire, cu unul nu înțeleg! În trecut fie-mi permis a aminti, că se colportează o mulțime de glume pișcătoare pe socoteala atât a peregrinilor cât și a călugărilor dela această mănăstire. Se zice între altele, că este la numita mănăstire o icoană ori statuă a maicii Domnului, care lăcrăma — nu știu de-o mai lăcrăma și după evenimentul ce vreau să-l povestesc, — ori de câte ori vr'un peregrin se ruga cu înfocare înaintea icoanei ori statuei.

Un peregrin mai puțin credul a auzit și el de această însușire a icoanei, și neputându-i intra în cap o astfel de minune, s'a hotărît să se convingă, ceea ce nu era lucru ușor, considerând, că în urma însușirii icoanei de-a lăcrăma alături cu credinciosul, era pururea o îmbulzală de nedescris la icoană. Cum a făcut, cum a dres, destul, că diavolul de peregrin, — cine știe n'o

fi fost chiar diavolul în chipul unui peregrin! — a descoperit un burete, din care picurau lacrimile maicii Domnului!

Dela locurile de peregrinaj, — cum am mai arătat, — mulți bolnavi se întorc sănătoși. Știința a căutat să descopere cauza în puterea vindecătoare a mediului, unde e vorba de vr'un izvor, ca cel dela *Piatra-scrisă* d. e. dar fiind vorba de vr'o icoană, arbore etc. a trebuit se abzică de a căuta puterea vindecătoare în agenți externi și a recurs la *sugestiune*. Ei bine, dar ce e sugestiunea?

De ce n'am rămânea pe lângă cuvântul vechiu *credință*? Nu e descoperirea științei moderne, că *credința* puternică face minuni! Isus însuși, — cu modestia caracteristică sufletului mare, — nu s'a sfiit să spună, celor ce veniau la el să-i vindece: „credința ta te-a mântuit!“ Astfel a zis orbilor, când le-a atins ochii de s'au vindecat: „după credința fie voaună!“ (*Matei* c. 9. v. 29), femeii cananence, care a cerut să-i vindece fica îndrăcită, i-a zis: „femeie, mare este credința ta, fie ție cum voești!“ (*Matei* c. 15, v. 28.), iar când o femeie, ce avea scurgere de sânge de 12 ani, s'a atins de haina lui Isus spre a-se vindeca, Isus îi zice: „fiică! credința ta te-a scăpat!“ (*Marcu* c. 5. v. 34) Când un tată aduce pe fiul său îndrăcit la Isus, ca să alunge demonul din el, îi zice lui Isus: „dacă poți ceva ajută-ne!“ (*Marcu* c. 9, v. 22). Isus îl mustră zicându-i: „dacă poți!“ tot este cu puțință celui ce crede, (*id.* v. 32), și alte multe cazuri de acest fel.

Reese clar tendința lui Isus de a atribui minunile vindecătorii credinței bolnavului

Sunt interesante experimentările făcute în laboratorul institutului *Charite* din Paris cu hipnotizați, — după o revistă științifică. Rezultatele obținute sunt cu adevărat uimitoare. Au reușit adevărat să sugereze hypnotizatorului, — numit *mediu*, nu numai senzațiuni, ci au închipuit senzațiunile d. e. durere, usturime etc. ca fiind afară de corpul mediului d. e. în umbră. Astfel au apropiat o lumânare de corpul unei femei fără ca flacăra lumânării să o ardă la piele. După aceea au înținut lumânarea la oarecare depărtare de corp în direcțiunea unui punct, unde a sugerat mediului hypnotizator ca existând senzațiunea. Femeia a simțit la locul cu pricina usturime vehementă și nu peste mult au început să se ivească pe acel loc beșicuțe de arsură, — deși flacăra lumânării nici nu a ajuns la piele.

Altădată hypnotizatorul a sugerat mediului, ca având umbră lui senzibilitate. Ori unde lovea cu bățul hypnotizatorului, mediul rămânea nesimțitor, afară dacă lovea în vr'un punct în umbră, când apoi gema de durere. — Un alt caz interesant. — I-au dat mediului un pahar plin cu apă în mână și i-au sugerat, ca fiindu-i senzibilitatea în apă.

Cu un ac apoi îi împungeau pielea fără să dea semne, că ar simți ceva, îndată ce împungeau în apă însă, mediul scârșnea de durere, dar numai dacă înțepau în apă, căci dacă atingeau pereții paharului rămânea nesimțitor — Cazul a rămas același și când au luat paharul din mână mediului punându-l la oarecare depărtare pe masă. — De ce nu am admite oare că și aici e vorba de un fel de credință sugerată însă prin voința puternică a hypnotizatorului celui hypnotizat, adevărat mediului? Tot un fel de sugestiune este și la baza credinței poporului în farmece, vrăjitoare etc. — Despre acestea însă cu altă ocaziune.

Iunius.

Prăvălie nouă de croitorie pentru bărbați.

Atrag atenția onoratului public asupra prăvăliei mele de croitorie din colțul stradei

WEITZER JÁNOS și KAZINCZY,

unde țin magazin de stoffe de primăvară și vară. Principiul meu va fi, să mulțumesc pe clienții mei prin executarea promptă a comenzilor. — Mă rog de binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu stima

KLEIN FERENCZ, croitor bărbătesc.

Muzică.

De dr. Eusebiu Mandicevschi, profesor la Conservatorul de muzică din Viena, a citit la *congresul de pedagogie muzicală*, ținut zilele trecute, o disertație de mare valoare, despre *canon* ca element educativ și de artă. Exemplele intercalate, din compozițiile măștrilor ca: Guillaume Dufay (c. 1400—74), Orlando di Lasso (1532—1594), Ant. Caldara (1670—1736), Haydn, Cherubini, Brahms au fost cântate cu multă precizie de corul de dame al doamnei Albina Mandicevschi.

Fiu de preot român din Cernăuți, domnul prof. Mandicevschi este unul dintre muzicanții cei mai respectați în Viena, autorul mai multor compoziții, președinte la Societatea „Tonkünstler”, și are merite mari la publicarea operelor complete ale lui Schubert și Haydn.

INFORMAȚIUNI

Arad, 14/27 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

Sfintele Paști în catedrala din Arad. Cea mai sublimă sărbătoare, praznicul „Invierii Domnului” s'a serbat în catedrala greco-or. din Arad cu solemnitate rară. Era un moment de înălțare sufletească, când Prea Sfinția Sa d. Episcop cu suita sa splendidă și numeroasă, însuș pontifică cel mai mare serviciu divin al bisericii noastre dreptmăritoare.

Dangătul clopotelor numeroase plutea armonios în văzduh peste tot orașul. Adiera lină din dimineața senină de primăvară mâna norii ușori ce înotau a lene printre stelele schinteietoare. Credincioși și străini, mai mulți poate decât oricând cu pași grăbiți veniau la biserică ca împreună într'un glas să preamărească acest moment solemn din viața pământească a Mântuitorului lumii, cu mic cu mare.

Înainte de ivirea zorilor des de dimineață la orele 4 Prea Sfinția Sa cu asistența preoților: Vasile Beleş, dr. Gh. Ciuhandu, dr. Teodor Botiș, Traian Vătan, Gavril Bodea, Vasile Olariu; și a diaconilor: dr. Iustin Suci, dr. Lazar Iacob și Cornel Lazar, în sunetul majestos și solemn al clopotelor ce se ridica în armonie superbă spre înălțimea cerului, îmbrăcat în ornate luminoase a pornit în fruntea convoiului întins să facă încunjurarea. Mulțimea credincioasă cu făclii de ceară în mână scaldase în lumină pală, tainică întunecul, ce tot mai mult își pierdea puterea, iar de pe buze se înălța ca o rugă puternică, dar umilă, cântarea frumoasă „Invierea Ta...”

Ajuns convoiul iarăși la catedrală se repetă încă odată minunatul act ceremonial al „întrării Împăratului mării...”, atât de mișcător și mareț în simplitatea lui. Glasul puternic și plin de evlavioase mlădieri al Prea Sfinției Sale ne umpluse inima de fiorii credinței și cutremurați în sufletul nostru îl ascultam cum vestește

lumei necredincioase iarăși și iarăși: „*Hristos a înviat din morți...*”

Răspunsurile le-a dat cu multă deosebită corul seminarial.

*

Sfânta liturghie din ziua întâia de Paști a oficiat-o, pontificând iarăși Prea Sfinția Sa, întreaga Sa asistență dela „Inviere” și părintele protopop Gheorghe Popoviciu ref. bis. Prea Sfinția Sa d. Episcop a rostit o prea frumoasă predică plină de învățături și sfaturi bune.

*

Luni a doua zi de Paști au oficiat serviciul divin Vasile Beleş, dr. Teodor Botiș, Traian Vătan, Gavril Bodea, dr. Lazar Iacob. La sf. liturghie a cântat răspunsurile frumos și armonios corul economicilor din Șega sub conducerea agilului și neobositului învățător Dimitrie Popoviciu.

Personale Suntem informați, că d. *Mihail Șandru* fostul comandant al brigăzii din Brașov a trecut în pensie. Cu prilejul acesta Majestatea Sa Împăratul l'a înaintat la rangul de general campestru și l-a decorat cu ordul „Crucea de cavaler al ordului Leopold”.

Transmitem domnului Șandru sincere felicitări pentru distincția aceasta bine meritată.

Pastorală I. P. Sale mitropolitului Mețianu. Cu prilejul sărbătorilor Învierii D-lui I. P. Sa mitropolitul Mețianu a trimis preoților o pastorală, în care se ocupă în special cu școlile românești.

I. P. Sa insistă asupra necesității menținerii și dezvoltării școlilor românești, pentru că acestea să corespundă scopului lor. I. P. Sa arată primejdia ce amenință poporul român, rămas în urmă prin cultură și economică, dacă nu-și va putea menține școlile.

Convocare. Comitetul despărțământului Murăș-Oșorheiu al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, va ține 2 prelegeri populare, și anume în 30 Aprilie a. c. la orele 10 $\frac{1}{2}$ a. m. în comuna *Medișfalău*, și tot în 30 Aprilie a. c. la orele 3 p. m. în comuna *Murășântana*, la cari invită cu drag pe toți, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. *Murăș-Oșorheiu*, la 22 Aprilie 1911. *Comitetul despărțământului.*

Invierea în catedrala din Caransebeș. Invierea Domnului s'a serbat în catedrala dela Caransebeș cu o solemnitate deosebită. La orele 3 din noapte conductul religios a pornit dela catedrală și parcurgând strada bisericii și strada Traian Doda a mers la crucea din piață, *unicul semn* care a rămas să spuie posterității, că pe vremuri Români erau stăpâni zilei. Conductul era împunător, înainte mergeau ministranții, în urma lor corporațiunile cu praporii lor, *înaltul cler*, încunjurat de corporațiunea măștrilor, cari purtau sfeșnice cu lumini mari. Cordonul era făcut de o companie de soldați. Apoi corul tinerimei studioase, care a cântat cu precizie „Invierea ta” și în sfârșit o mare de popor. Toate casele erau iluminate în chip deosebit, numai *casa orașului*, marele palat din piață *era o negură* în

marea de lumini ale tuturor caselor din piață. Oare acesta să fie *echoul păcii și al echității* scris pe flamura dlui primar Bordan?!

Când Prea S Sa d. episcop dr. Miron E. Cristea a cântat primul Hristos a înviat o companie de soldați a dat salve în piață. Înalt Prea C. S. vicarul Filaret Musta a cântat Hristos a înviat *grecește*, iar Prea C. Sa dr. Iuliu Olariu *sârbește*. Ce exemplu de *virtute și toleranță* al bisericii ortodoxe române și care este *echoul* surorilor bisericii grecești și sârbești din patrie.

Din piață am plecat prin strada Orșovei, strada episcopiei și am returnat la catedrală, unde la provocarea uzitată a arhierului „Deschideți boierii porțile raiului”, un cor de dame a cântat: „Cine este acela” și „Domnul puterilor, acela este împăratul mării”.

Liturghia s'a oficiat de Prea S Sa episcopul dr. *Miron E. Cristea* ajutat de Înalt Prea C. Sa vicarul *Filaret Musta*, Prea C. Sa dr. *Iuliu Olariu*, *Spiridon Șandru*, *Gheorghe Petrescu*, *Ioan Stoian*, *Gheorghe Buru* și *diaconii dr. Aurel Mihaescu și Pavel Magdescu*. Ecteniile cântate de ambii diaconi au ridicat mult nimbul serviciului. Răspunsurile liturgice le-a executat cu precizie corul tinerimei studioase sub conducerea dlui prof. A. Sequens.

Coroana serviciului a fost cuvântarea clasică, instructivă și edificatoare a Prea S. Sale dlui episcop dr. Miron E. Cristea, care luându-și ca citat cuvintele: „Acum toate s'au umplut de lumină cerul și pământul și cele de deșub”, a arătat osebita importanță pentru creștinism a Învierii lui Hristos, care a demonstrat-o clasic prin exemple luate din viața naturii. Cu citate de ale celor mai pronunțați dușmani ai creștinismului a demonstrat divinitatea lui Isus, scoțând în relief frumoasele și desăvârșitele învățături ale acestei sărbători care ne învață adevărata iubire creștină, *să iertăm toate pentru înviere*.

Făcând apoi o privire asupra stărilor noastre, cu inimă îndurerată constată, că în sânul neamului nostru s'a înstăpânit vrajba, care *ne va distruge din temelii*, dacă nu ne vom da seama încă la timp de urmările îngrozitoare ale discordiei și neunierei. Rar ni-s'a dat să auzim o asemenea predică frumoasă rostită din gura unui arhieru.

Creștinul.

Cununie. Luni a două zi de SS. Paști, s'a cununat în biserică catedrală d. Ioan Ardelean cu d-șoara Elena Ștefu, ambii din Arad. Nuni au fost d. dr. Romul Veiciu, avocat cu Doamna. Transmitem sincere felicitări tinerei părechi.

Nou avocat în Făget. Primum următorul anunț: Am onoare a vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în *Făget*. Cu toată stima: *dr. Damaschin Iclozan*, avocat. Felicitări.

Necroloage *Simeon Pop*, protopop emerit, parohul gr.-cat. al Lunei de Arieș, a răposat în 21 Aprilie n. în vârstă de 67 ani. Însmormântarea a avut loc în 24 Aprilie n. în cimiterul din Luna de Arieș.

— *Ioan Rațiu de Nagylak* a răposat în 23 Aprilie n. în vârstă de 67 ani. Însmormântarea a avut loc în 25 Aprilie n. în cimiterul comun din Turda.

— *Constanța dr. Popp născ. Dancăș*, soția medic-colonelului, a d-lui dr. Ioan Popp din Sibiu, a răposat în 19 Aprilie n. în vârstă de 53 ani. Însmormântarea a avut loc în 22 Aprilie n. în cimiterul orașului Sibiu.

Persida Anca născ. Țăran, văduva decedatului paroh gr.-ort. r. Petru Anca din Timișoara, a răposat în 10/23 l. c. în vârstă de 80 ani. Însmormântarea a avut loc în 12/25 l. c. în cripta familiară din cimiterul Elisabetinului Timișoarei.

În veci amintirea lor!

Fodor és Halász, prăvălie de modă pentru bărbați.

Pălării și albituri. Au sosit noutățile pentru primăvară, vară și toamnă. Arad, lângă magazinul de haine — **Neumann M.** —
Telefon pentru oraș și comitat 457.

Reflexii la articolul „Poticneli,” din Nr. 79 al ziarului nostru. Atât d. Ștefan Mărcuș, bursierul Societății pentru fondul de teatru român, cât și un alt domn, care a fost de față în Dumineca Floriilor la petrecerea familiară, despre care era vorba în acel articol, ne trimit lămurirea, că lucrurile n'au fost de natură așa serioasă, cum erau prezentate în articolul „Poticneli”. D. Mărcuș susține, că faptul, în forma expusă nu corespunde adevărului, iară celalalt domn ne scrie, că nu d. Ștefan Mărcuș, ci un alt domn a început să cânte ungurește și d. Mărcuș a cântat numai la rugarea societății. „Iar când domnișoara a cântat la pian ungurește, atunci nu numai d. Petru Vlad, ci mai mulți dintre domni și domnișoare au început a mișca din picioare la csárdás. D. Băilă a arătat chiar din haz cum a jucat csárdásul în Zigeunerliebe pe scena teatrului din Marburg.”

Cu aceste lămuriri încheiăm dosarul acestei afaceri.

Din patrie.

Aniversarea nașterii M. S. Regelui Carol la Budapesta. Regimentul 6 de infanterie din Budapesta, care poartă numele regelui Carol al României, a serbat cu mare solemnitate ziua nașterii regelui Carol.

Corpul ofițeresc a dat un prânz la cazarma din Ūllői-ut, la care a luat parte, d. Gheorghe Derussi, consul general român la Budapesta, Augustin Paul, secretarul consulatului român.

Comandantul regimentului Marcovici a ridicat paharul în sănătatea regelui Carol al României.

A răspuns consulul Derussi ridicând paharul în sănătatea M. Sale împăratului Francisc Iosif, vorbind de legăturile amicale, cari există de mulți ani între acești doi suverani.

În urmă comandantul regimentului a ridicat paharul în sănătatea oaspeților români. I-a mulțumit d. Derusi.

Efectele francmasoneriei. Diurnistul Iosif Iaurnik, cu toate, că norocul nu l-a ajutat să-și asigure „un bilet de parcurs liber în societate” prin o muncă intelectuală încordată, e, — cum ne-o spune ziarul unguresc al francmasonilor, — om luminat. Cu alte cuvinte se ridică de un cot peste mulțimea mediocră, cu vederi înguste și crescută de afurisiții de „popi” în spirit religios-moral, care pune obezi grele „atotputernicului” creier și-l ține în întunec medieval, împiedicându-l cu prejudeții și superstițiuni puțin reale în sborul său spre desăvârșire. Iosif Iaurnik este dar acel om ales, a cărui greșală fatală e, că prea s'a grăbit cu nașterea. Și știți de ce este d-nul Iaurnik — om luminat?

Din simplul motiv, că e de principiul „Világ”-ului, oficiosul ziar cotidian al francmasonilor, de al căror idealism abuzează „Alliance Israelite” societatea ovreilor din lumea întreagă, întrebuițându-le intelectul și entuziasmul lor altruistic pentru cea mai dezastruoasă luptă împotriva credinței, a cărei reprezentanți legali sunt preoții. D. Iaurnik adevărat e gelos de sufletul pușorului său și își pune în cumpănă toată puterea sa de părinte, pentruca să-l ferească de învățăturile religioase-morale, cari îi alterează judecata limpede (?) Da, d. Iaurnik, diurnistul din Oradea, „omul luminat” a oprit pe fiul său de a cereca orele de religie. Și cu toată intervenția autorităților chiar, ține morțiș la rătăcirea sa, încât acelea sunt silite să ceară copilului un tutore străin.

Iată un om de compătimit. Un neisprăvit sedus de frazele sugestive și împodobite ale presei jidovite, care aproape fără excepțiune stă sub influința lojelor francmasone. Un părinte, care jertfește echilibrul sufletesc al fiului său pentru a

proba principiile sale scrintite. Căci nu sunt aceste principii altceva decât simple aberațiuni. Doar toți filosofi mai de seamă împreună cu cei mai distinși bărbați de stat sunt de acord în ce privește educația religioasă-morală ca fundamentul singur solid al existenței unui stat și a întregii vieți sociale.

Dela frați

Suveranii României și serbările dela Iași. Se anunță că Suveranii României nu vor asista la serbările jubileare ale Universității din Iași, deși era dinainte stabilit că atât Regele cât și Regina vor lua parte la acele serbări.

Hotărârea Suveranilor este pusă în legătură cu abținerea partidelor de opoziție din Iași față de jubileu, abținere motivată pe cunoscutele fraude făptuite la alegerea Senatului universitar din Iași.

Dela ministerul afacerilor străine. M. S. Regele Carol a primit, din partea Exc. Sale d-lui Manuel Enrique Arango, o scrisoare prin care îi notifică alegerea Sa la președinția republicii Salvador.

M. S. Regele Carol a binevoit să confere d-lui Titu Maiorescu, ministru de externe, ordinul *Steaua României* în gradul de *Mare Cruce* și d-lui N. Filipescu ministru de război, ordinul *Carol I.* în gradul de comandor.

Alteța Sa Regală Ferdinand, Principe al României, moștenitorul presuntiv al Coroanei României, general de divizie, inspectorul general al cavaleriei, a fost înaintat pe ziua de 7 Aprilie la gradul de general de corp de armată.

Plecarea profesorului von Gierke. D. Otto von Gierke, profesor universitar din Berlin care a fost sărbătorit zilele trecute în București a părăsit România.

Atât d-sa cât și d. ministru al Germaniei la București au rămas încântați de atențiunea ce s'a dat din partea persoanelor României oficiale unui reprezentant al științei germane.

Noul palat al ministerului de interne. În cursul verei, se va pune piatra fundamentală a noului palat al ministerului de interne.

Acest palat va fi construit în strada Academiei pe locul unde e acum grădina „Ambasadori”.

Noul palat va cuprinde încăperi și pentru direcția sanitară, direcția închisorilor, consiliul permanent administrativ și inspectoratul jandarmeriei rurale.

În prezent, se întocmesc planurile preliminare pentru construirea aceluia palat.

Moartea generalului Papadat. Telegrafic se transmite din Paris trista știre a încetării din viață a generalului Dem. Papadat, comandantul brigăzii a II-a de artilerie.

Defunctul era unul din distinși militari români; până în ultimul timp el funcționa ca comandat al pirotehniei armatei iar pe ziua de 1 Aprilie a. c., a fost avansat general de brigadă.

În cercurile militare știre a produs o penibilă impresie, generalul Papadat, fiind iubit și stimat de toți.

Generalul Papadat moare în vârstă de 52 ani.

Din străinătate.

Bucovina. La balotagiul din 26 Aprilie, candidatul german-liberal cons. aulic dr. Skedl are șanșă de reușită față de cei doi contracandidați ovrei, căci creștini-socialii s'au obligat a vota pentru dânsul și pentru primarul R. des Loges, în urma unui compromis, care asigură în schimb voturile germ.-liberali la alegerea din 28 la curia orașelor pentru candidații creștini-sociali prof. L. Huschler și inspector-veterinar I. Kröpl.

Ridicarea unui monument aviatorului Chavez. S'a hotărât de mai mult timp ca aviatorul Chavez care trecând Simplonul cu aeroplanul în urma unui accident a murit la Domodossola să i se ridice un monument pe locul unde a căzut.

Banii necesari se vor aduna prin concursul de aviație. Sâmbătă a avut loc primul concurs în acest scop cu Juvisy la care a asistat un public enorm.

Premiile de viteză și distanță le-a câștigat aviatorul Bobba. Un alt premiu a câștigat Me-nard.

O Femeie care nu mănâncă aproape nimic în 60 de zile. Într'un spital din New-York se află o femeie austriacă, Geschelka, care acum 60 zile a început o cură de foame. În acest timp femeia a mâncat în total 4 pahare cu lapte și o portocală. Este interesant, că femeia cu toate că nu mănâncă, se simte destul de bine. Dânsa are ferma convingere, că astfel va fi mai tare și mai sănătoasă.

Medicii nu pot explica acest fapt ciudat. Ei cred, că este vorba de hipnotism provocat de fanaticismul religios.

ULTIME ȘTIRI

Protestarea alegerei dela Ighiu. Din Budapesta primim știrea, că ieri secția II a Curței de Casație a început desbaterea petiției dată de alegătorii d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod în contra alegerii dela Ighiu, a guvernamentalului Szász Pál.

Se știe, că partidul guvernamental s'a folosit de o apucătură ticăloasă: a candidat pe un alt Alexandru Vaida, ca să zăpăciască pe alegătorii români și astfel împărțindu-se voturile, să cadă înfricoșatul „dușman al statului ungar”, d. dr. Alex. Vaida.

Ieri Curtea de Casație a respins excepțiile formale.

Desbaterea s'a continuat și azi.

Apărătorul alegătorilor d-lui Vaida e vrednicul avocat, d. dr. Aurel Vlad, fostul deputat al Oraștiei.

Concesiile contelui Tisa. „L'Independence Belge” din Bruxelles primește din Budapesta o corespondență în care se spune, că contele Ștefan Tisza vrea să dea Românilor dreptul de a vorbi limba română și să le aprobe prefecti și subprefecti din sânul nostru, al Românilor. Limba oficială însă să rămână cea ungurească pentru că sunt 14 milioane de Unguri (?) și numai șase milioane de naționalități (??). Cu chipul acesta pacea și liniștea se vor restabili în Ungaria.

Trebue notat, că aceeași poveste cu aproape aceleași cuvinte a fost publicată de curând de ziarul francez „Liberté”. E clar deci, că știrea are aceeași sursă în oficina ungurească.

Acțiunea comună a partidului justh și socialistii. Partidul lui Justh a ținut luni o conferință, în care s'a adoptat o rezoluție pentru votul universal.

Dintre deputații prezenți au votat pentru 18 și numai Desideriu Polónyi a votat contra. În timpul desbaterei s'a discutat chestia unei acțiuni comune cu social-democrații pentru obținerea votului universal.

Mare magazin de haine a lui

Moskovitz Zsigmond

Furnizorul inteligenței române. ARAD, (Palatul Teatrului oraș).

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haină gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi speciile sale soiuri de paltoane și peptare pentru preoți.

Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

N-rul telefonului pentru comitat și oraș 534.

Lupta pentru votul universal. Duminică, 30 Aprilie n., va avea loc în Arad o grandioasă întrunire pentru votul universal. Vor sosi de odată cu *Iuliu Justh* numeroși membrii ai partidului justhist la Arad unde se vor întruni reprezentanți din trei comitate.

Vor asista apoi la această întrunire numeroși adepți ai votului universal din Budapesta, între cari și cunoscutul profesor *Oszkár Jászi*.

x **Cele mai frumoase fotografii** de copii se fac în atelierul *Stojkovits* și *Békés* din Arad, piața libertății (Szabadság-tér 16) palatul Domány în fiecare zi dela 9 ore din zi până seara la 6.

x **In atențiunea binevoitoare a doamnelor.** Costume elegante și de gust se pregătesc după croiul englezesc cei mai nou în salonul *Langer Aranka* Arad, piața Szabadság (Edificiul teatrului, semicatul de stânga).

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

x **Dr. Victor Graur,** medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică. Arad, Andrassy-tér Nr. 22. Etajul I., în fața palatului administrativ (comitatului).

POȘTA REDACȚIEI

D-lui *Giuliano Reintornati Giurgio*, redactor del „Tr”. Milano. Ce poate fi cauza, că nu ne mai trimiteți schițele de călătorie și interviurile promise? Ori e frido pe acolo? Așteptăm cu nerăbdare să te întorci în mijlocul nostru. *Salve!*

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmagian.**

Dr. Vadász Ármánd

își mută, începând cu prima

Maiu, cancelaria avocațială în str. **Erzsébet-Körút nr. 33**, în casa proprie. (Vis-à-vis cu Tribunalul regeșc.

„Crișana“ institut de credit și economii, societate pe acți în Brad.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de funcționar la filiala institutului din **Gurahonț** (Honcő com. Aradului) se publică concurs cu termin până în **10 Maiu st. n. 1911.**

Emolumentele respectivului se fixează cu Cor. 1200 salar și Cor. 300 bani de cvartir; în afară de aceasta mai primește 6 cvincvenale à 10% după salarul fundamental și tantiemă statutară.

Dela reflectanți să recere ca să documenteze că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană în scris și vorbit și că au praxă de bancă suficientă pentru lievidatură.

Se cere mai departe a fi eliberați de serviciul militar activ.

Cel ales numai după un an de probă va fi denumit definitiv, când va fi înscris și la fondul de penziune al institutului.

Cererile dimpreună cu atestatele în original sau copie legalizată au a se înainta la subsemnata direcțiune în Brad, iar postul este a se ocupa imediat după alegere.

Brad, 13 April n. 1911.

Direcțiunea.

Onoratei direcțiuni a

„Asociației Esehiană de ajutorare reciprocă“ Timișoara.

Imi țin de datorință plăcută a exprima deosebită mulțumită, pentru plățirea corectă a sumei de asigurare devenită scadentă prin cazul de moarte cuprins în polița No. D/1—197.

Timișoara la 14 Aprilie 1911.

Popovich Alexandru m. p. ofițiant

Înaintea voastră:

Szlavay George m. p.

Gruits Jęfta m. p.

In cancelaria subsemnatului află

un candidat de avocat

cu praxă, momentan aplicare pe lângă condițiuni favorabile.

Dr. Dionisie Roman
avocat, **Medgyes.**

Covârșesc orice concurență

prin bunatatea, durabilitatea și ieftinătatea lor

ghetele pentru bărbați, femei și copii pregătite din piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui

Czernóczy Mihály,

de sub numărul 3 strada **Kossuth, Arad.**

Ghete jumătăți se capătă în orice fel de fazon.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijlocește mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☎☎☎ Telefon Nr. 671. ☎☎☎

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

M A R Y.

— Roman de **Björnstjerne Björnson** —

Traducere liberă de **dr. Horia Petra-Petrescu**

(24) — Urmare —

Au mers în sus. Mary deschise ușa odăii pentru oaspeți, cea de lângă odaia ei și zise servitorului, să lase geamantanul acolo. Lui loergen îi zise:

— „Vrei să mergem acum la tata?“

Mary merse înainte. Sora de caritate nu era la dânsul. E cu puțință, că de aceea a alergat Mary înainte, ca să o trimită dela patul bolnavului.

Ochii lui luciră plini de bucurie, când zări pe loergen în urma ei, în ușa deschisă. Abia că au închis ușa, și Mary se duse la tatăl ei, se aplecă și zise:

— „Tată, loergen și cu mine, ne-am logodit“.

Din fața tatălui radia toată bunătatea și toată fericirea, câtă se poate aduna într-o față omenească. Se întoarse surizând spre loergen, care stetea palid de tot și uluit; mai bucuros s'ar fi repezit la Mary și ar fi cuprins-o în brațele sale. Dar simțea loergen, că vede Mary cu ochi buni surprinderea, mulțumirea, adorarea lui, dar, că nu dorește de altfel alte ceremonii.

Cu toate astea nu s'a lipsit de bucuria sufletească. Întâmpină ochii ei răzători cu cea mai mare și mai adâncă fericire. Strânse mâna lui Anders Krog, mâna, care o mai putea mișca, i-se uită în ochii lui jilavi de lacrimi și i-se umplură și ochii lui de lacrimi. N'au vorbit însă nici o vorbă, până ce n'a spus Mary, în sfârșit:

— „...Și acum să ne ducem la „Tanti Eva“.

Merse ea înainte, cuprinsă de simțământul unui învingător. El o urmă, admirându-o.

Inima lui era atât de plină, mai cu samă de entuziasm pentru marinimia, cu care l-a iertat. Își gândea: în vestibul o să se întoarcă ea odată și-apoi... Dar ea se duse direct spre ușa doamnei Dawes și bătu în ea.

Când a văzut doamna Dawes pe loergen, a bătut din mâinile ei durdulii, își încopcie scufița și voi să se ridice în pat, dar nu putu, de prea mare emoție.

Recăzu în pat și plânse și-și întinse brațele în semn de binecuvântare; loergen se aruncă în brațele ei, dar tot nu l-a putut face doamna Dawes, să o sărute.

Îndată ce au putut vorbi o vorbă mai cumințe, zise Mary: „Ce crezi, „Tanti Eva“, n'ar fi mai bine să facem o vizită mâne, noi amândoi, unchiului Klaus?“

— „Minunat, fata mea. Minunat. Ce să mai aștepti?“

loergen radia. Mary se retrase, ca să poată vorbi amândoi între patru ochi.

Când au fost iarăși împreună, înțelese loergen îndată, că s'a dat lozinca:

— „Uită-te la mine, dar nu mă atinge!“

I-a căzut greu, dar a trebuit să conceadă, că unul, care a îndrăznit atâta, merită să fie ținut astfel în frâu. Ea voia să dispună singură peste sine.

Cuprinsă de sentimentul acesta de învingere, era Mary mai frumoasă de cât ori când. Lui i-se părea ca o grație, că ea îi zice *tu*. Asta a și fost singura concesie, de care a fost capabilă. loergen aștepta, aștepta, dar n'a ajuns mai departe cu intimitatea. Ziua întregă. Atunci își luă refugiul la pian și începu să se tânguiască oribil cu ajutorul lui. Mary deschise ușile larg, ca să poată auzi și doamna Dawes.

— „Bietul băiat!“, zise doamna Dawes.

*

In dimineața următoare apăru Mary târziu. Tocmai înainte de a pleca vaporul, cu care voiau să plece la unchiul Klaus.

— „Azi ești din creștet până 'n tălpi la *grande dame*.“

Joergen o examină, admirându-o, cum sta în fața lui în costumul elegant parizian de promenadă.

— „Vezi să impui unchiului?“

— „Și asta; afară de asta mai e și Sâmbătă astăzi. Spune, zise ea și se făcu serioasă deodată, „știe unchiul Klaus ceva de nenorocirea tatii?“

— „De boala lui?“

— „Nu de cauza...“

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit gratuit ! și francat. !

Inainte de a cumpăra

pe sama

copiilor și a D-voastră **ghete** ori **alți articli de modă** trebuincioși, negreșit vizitează prăvălia de modă bărbătească a lui

Iványi Menyhért

In strada **Forray**.

◆

Deoarece ghete bune și ieftine numai acolo Vă puteți procura.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu **motor bun perfect** și de o **productivitate deosebită**

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având **garanție deplină**, — adresează-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite **preț-curent și eliminare de spese — gratis.**

Trag binevoitoarea atențiune a on. public asupra institutului meu de **spălat și călcat** bine aranjat, în care primesc tot felul de **curățire.** — — —

Cu stimă:

SZABÓ BÁLINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,
Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de **plăci pentru gramofon:**

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

: 26 odăi aranjate cel modern. :

Supraveghiere medicală (constantă).

Birou central, stab. medical:

Budapesta, Bulevarul „Cz-körút 29.

Director-șef: **Cozmutza.**

Consultațiuni dela ore. 9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Dr. Brutus Macaveiu
med. univ.

specialist în morburile femeiești, asistent la clinica de femei „Crucea albă“ din Timișoara, își ține ordinațiunile în Timișoara-Fabrie, piața Kossuth Nr. 2.

Numărul telefon 11—68.

reparare de mașini și cu garanță

chiar și de acelea, a căror cazan are lipsă de probă.

Mihaiu Bănățeanu,
mașinist diplomat.

Arad, Strada Vendel nr. 5.

— „Asta nu o știu, fiindcă viu de acasă. Eu nu i-am spus nimica, n'am spus-o nici chiar acasă“.

Asta-i plăcea ei. Drumul peste punte în jos și mai apoi călătoria cu vaporul, au fost frumoase. Au povestit pe șoptite de nunta lor, de un concediu pentru o lună, cea dintâi lună după nuntă, de viața din Stockholm, de vizitele, cari au să le facă, de o vizită acasă, la Crăciun, de o călătorie mai mică la Cristiania, care au să o întreprindă în curând, — cerul lor n'avea nici un noruleț.

Pe unchiul Klaus l-au găsit în peștera lui de fumat, unde dădea mai mult cu socoteală că se află. S'a speriat, când a văzut cum vine plutind Mary, în întreaga ei splendoare. Klaus le alergă înainte, în salonul mare, sever. Joergen îi zise, înainte de a se fi așezat pe scaune:

— „Da, unchiule, venim să-ți spunem.“ Mai mult n'a mai putut îngăima, căci unchiul Klaus văzuse deja din fețele lor ce noutate plină de raze de soare aduc cu ei.

— „Vă gratulez, vă gratulez.“ Omul ăsta lung se aplecă înainte și întinse fiecareia mâna.

— „Da, da. Toți au spus-o: voi sunteți cea mai frumoasă pereche, din câte a văzut orașul;“ noi, adaogă el, „noi, aștia lăți, v'am logodit de mult“.

Abea că s'a așezat jos și fața lui s'a întunecat. Privi la Mary compătimitor:

— „Tată-tău, biată fată...“

— „Tatii îi merge mai bine“, răspuse ea, ocolind ideea. Unchiul Klaus o privi scrutător:

— „Nu mai e în stare...“

Se opri, nu putu să-și exprime gândul până în capăt. Nici Mary. O pauză pentru câteva clipe.

Când își urmă conversația cursul său, au povestit, în general, de timpurile cele rele. Ca și când n'ar mai vrea să înceteze. Acțiunile n'au nici o valoare, navigația a decăzut, nu mai există spirit de întreprindere, banul se ascunde, fără a fi folosit. Povestind astfel, se uită unchiul Klaus de mai multe ori la Joergen, ca și când ar aștepta să dispară, ca să poată descoase pe Mary mai bine. Asta o băgă ea de seamă și-i făcu lui Joergen un semn. Acesta se ridică și își ceru scuze, că e silit să plece, fiindcă trebuie să se întâlnească cu câțiva camarazi. Așa s'au înțeles ei amândoi de mai înainte; Mary voia să vorbească singură, în persoană, cu unchiul Klaus. Dar ce putea avea să discute unchiul Klaus cu ea? Joergen era foarte curios.

Indată ce a ieșit Joergen, zise unchiul Klaus, cu fața măhnită:

— „Biata de tine! A avut într'adevăr tată-tău pierderi atât de mari în America?“

— „A pierdut tot“, îi răspuse ea; unchiul sări în sus, cât era el de lung; era palid și spăimântat.

— „Tot?“

Privi înainte, cu gura căscată, roșu ca purpura și strigă:

— „Atunci, la naiba, pricep prea bine că-l poate lovi pe cineva damblaua“.

Incepe să alerge prin casă în sus și în jos, ca și când n'ar fi nimenea lângă dansul. Pantaloni lui largi se clătinău pe lângă picioare. Gesticula cu brațele sale lungi.

— „Da a și fost un găgăuț, care credea toate. Un cap de dovieac. Așa o prostie — să dai o avere întreagă, mare, în întreprinderea altor oameni și să nu îți nici un control! O, o... atât de ticăloasă...“ Se opri deodată și întrebă pe Mary cu cea mai mare mirare: „Și cu ce vrei să vă luați voi?“

Mary se simțise de mult, înainte de a-i fi pus întrebarea aceasta, jignită în adâncul inimei. Era cu puțință să se poarte așa în prezența ei și să-i spună așa ceva în față? Totuș, se stăpâni și răspuse, cu un surâs drăgălaș, cu o expresie ștregărească a feței:

— „Ne-am gândit la tine, unchiule Klaus“.

(Va urma)

Unii în orbirea lor de a face altora rău își fac sieși cel mare mare!

x **Noutăți de primăvară.** In prăvălia lui Schwarzberger Manó din Arad, strada Vörösmarty Nr. 3 se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciu prompt și solid, următoarele: pardesii femeiești, raglane și kimone engleze, mare asortiment de haine pentru fetițe și copii.

PRIBÁN GYULA

croitor bărbătesc

ARAD, strada Lázár Vilmos

■ ■ (vis-à-vis de palatul lui Földes.) ■ ■

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public, că în strada LÁZÁR VILMOS am deschis

croitorie modern aranjată pentru bărbați :

unde pregătesc ori-ce fel de haine bărbătești după măsură, executându-le ireproșabil după ultima modă. — Asortiment de stofe străine și indigene. Sprijinul binevoitor al m. și public îl cere: **PRIBÁN GYULA.**

In atențiunea propriet. de mașini.

Avizez mult stimații proprietari de mașini, că în atelierul meu de ferărie, bine aranjat, interprind străformarea mașinilor de orice sistem; iar reparări de specialitate primesc pe lângă garanță de un an. Deprinderea de vreme îndelungată în aceasta branșă e garanță, că o să-mi mulțumesc comitenții cu lucrările cele mai bune. Caut o garnitură de treerat pentru a o închiria pe un an, sau a lucra cu ea peste vară pe jumătate de câștig.

Se roagă de binevoitoare comandă cu toată stima

Kiss Ernő, lăcătuș-
mașinist ARAD, str. Kápolna 26.

Rog respectuos onoratele mușterii, că în urma unor legături avantajoase, cumpărând material excelent cu prețuri ieftine, apropiindu-se sezonul de primă-

vară și de vară, să-mi onoreze salonul cu vizitele d-nealor prețioase, deoarece sunt în situația

plăcută de a le oferi cele mai elegante și moderne pălării, cu prețuri deosebit de favorabile.

Se roagă de sprijin binevoitor, cu cel mai adânc respect

LĂZĂR CZ.

salon de pălării

Arad, piața Andrásy nr. 13.

Cumpăr în orice cantitate

romonițe, flori de porumbele, flori de tei, flori de friguri, rădăcini și frunze de mătrăgună, flori de soc fie verzi, ori uscate și Vespe de frapțin.

Farmacia lui

Szokoly Sándor

Arad, Piața Kelemen
(vis-à-vis de biserica sârbească.)

Parfum admirabil

pentru udat la Paști și Sângeorz, miros de violele, lăcrămioare, trandafir, etc., cu prețul de 50 fil., cor. 150 și cor. 2.

Văpseală pentru ouă, lipsită de otrăvă în colori diferite, cutia 6 fil.

Hârtii în colori diferite pentru colorat ouă, cutia 16 fil.

Parfumuri lipsite de alcool, sticla 90 fileri.

Se capătă toate la

Rozsnyay M.

apotecar, Arad, piața libertății.

In atențiunea domnilor!

Cine vrea să se înbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie englezască

strada Deák-Ferencz nr. 40. — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un sacco, palton sau pardesiu elegant, din stofe fine și ineseptionabile începând dela 60 cor. în sus, care se poate plăti și în rate. — Mă rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian, croitor de modă englezască pentru bărbați.

Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Album în amintirea canonicului Aug. Bunea	7.—	Pop V., Fericirea să cucerește	1.50
Agârbiceanu, Două iubiri	2.—	» Iubirea e biruitoare	1.50
» In clasa cultă	1.80	Paun G., Amintiri dela Jun. din Iași, 2 vol.	2.—
» In întuneric	2.—	Pătrăscanu D. D., Schițe și amintiri	2.—
Adam, Aripi tăiate	2.—	Spartali S. I., Sărutările	—50
» Pe lângă vatră	1.50	» Arta de a iubi	1.—
» Vorbe de clacă	1.25	Nordu, Minunile convenționale	2.—
Baltag, Feciorul	1.50	Carmen Sylva, În luncă	1.—
» Mos. Goriot	1.50	» Pe Dunăre	1.—
Björnson Bj., Synnöve Solbakken	1.50	Sadoveanu M., Dureri înăbușite	2.—
Carageale, Teatru	2.—	» Povestiri din războiu	2.—
» Momente, schițe și amintiri	2.—	» Crâșma lui Moș Precu	2.—
» Novele și povestiri	1.50	» Amintirile căpr. Gheorghită	2.—
Corbu I., Ad Astra, astronomie populară	2.—	» Mormântul unui copil	2.—
Caraivan, Povesti de pretutindeni	2.—	» La noi în vișoară	2.—
» La șezătoare	1.50	» Povestiri alese	2.—
Cristescu, Carte pentru copii	1.20	» Povesti de seară	2.—
Brătescu-Voinești, În lumea dreptății	2.—	» Apa morților	2.—
Calaban, Chipuri și suflete	1.50	Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1.50
Cerna P., Poezii	2.—	» În urma plugului	1.50
Ciocârlan I., Pe plaiu	1.50	» Două neamuri	1.50
Ciotori D. N., Veselul strengar	1.50	» Ape mari	2.—
Dauș Ludovic, Iluzii	1.50	Speranța Th., Fete de azi, 2 vol.	3.50
Dunăreanu N., Chinuții	1.50	Stahl H., Bucureștii ce se duc	2.50
» Răsplata	1.50	Sterian Er., În noaptea nunții	1.50
Drăgășanu Codru I., Călătoriile unui Ardelean	1.50	» Educația sexelor	1.50
Dulfu P., Căntece și povesti	1.50	Slavici, Din bătrâni	2.50
» Păcală	2.75	» Nuvele, 2 vol.	1.50
Eminescu, Poesii	2.—	» Povesti	1.50
» Geniu pustiu	2.—	Silvan Gh., Valea albă	1.50
» Articole politice	—80	Speranța Th., Anecdote noi	1.50
Flaubert, Doamna Bovary	2.—	» » poporale, 2 vol.,	2.—
Cârleanu Em., Într'o noapte de Maiu	2.—	» » botezate de post și pi-	
» Sapho	1.50	» » pătate, 3 vol.	1.—
» Nucul lui Odobac	1.50	Teodorean C., Sângele Solovenilor	1.50
Goethe, Faust	3.—	» Calea sufletului	1.50
Gorkii M., Parveniții	1.50	Vlăhuța Al., Clipe de liniște	1.50
Goga, Ne cheamă pământul	2.—	» România pitorească	1.50
Hașdeu, Arșița, roman	2.—	» Din trecutul nostru	3.50
Hodos C., Mărtirii	1.50	» Poezii	2.—
» Departate de lume	1.50	Zamfirescu D., Anna, ceace nu se poate	2.—
Iorga N., Lupta pentru limba românească	1.—	Stavri, Luminișuri, poezii	2.—
» Neamul rom. în Ard., țara ung. 2 v. à	2.50	» Scriitori și curente	2.—
» Din faptele străbunilor	1.50	» Spiritul critic în cultura română	2.—
» Viața femeilor și trecutul românesc	1.75	Dobrogeanu-Gherea, Critice III.	4.—
» Viața și dom. lui Barbu Dim. Știrbei	1.50	Delavrancea, Sultânica	2.—
» Istoria lit. rom. în sec. XIX 3 vol., à	5.—	» Hagi Tudose	3.—
Lovinescu, Viața lui Gr. Alexandrescu	2.—	» Paraziții	1.50
» Critice, 2 vol.	3.—	» Intre vis și viață	3.—
» Nuvele	1.80	» Liniște—Trubadurul	2.—
Lungianu, În sărbători	1.50	» Apus de soare, dramă	2.—
Murger Str., Viața de Boem	2.—	» Viforul, dramă	2.50
Moruzi C. D., Instrăinații	2.—	» Luceafărul, dramă	2.50
Mera I. T., Din lumea basmelor	3.—	Negru N., Fabiola sau biserica din catacombe	2.50
Negrea Dr., Cum ne naștem	2.—	Ciocârlan I., Inimă de mamă	2.—
Pop V., Cum iubește o fată	1.50	Paulescu Dr. N. C., Insticte sociale, patimi	
» Prin vraj dragostei	1.50	» și conflicte, Remedii morale	2.—
» Cum să iubim	1.50	Burnet H. Fr., Lordul cel mițitel	2.—